

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสารหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอ ดังนี้

1. การจัดการและการพัฒนาอาชีวศึกษาของไทย
2. การบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. การจัดการอาชีวศึกษา
4. ความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอน
5. แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน
6. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการและการพัฒนาอาชีวศึกษาของไทย

ความหมายของอาชีวศึกษา (Vocational Education) ได้มีผู้ให้ความหมายคล้ายคลึงกันทั้งในประเทศและต่างประเทศดังนี้

ในประเทศ ได้แก่

ธีรวุฒิ บุญยศโสภณ (2536, หน้า 3) การอาชีวศึกษา หมายถึงการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสำหรับอาชีพหนึ่งหรือกลุ่มอาชีพ โดยจัดเป็นกระบวนการศึกษาที่มุ่งพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในด้านทักษะหรือความชำนาญ (Psychomotor Domain) ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Domain) และด้านเจตคติ (Affective Domain) เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพที่ตนเลือกเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิรัช กุญฑมาศ (2538, หน้า 49-50) อาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่มีบทบาท และมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศเพราะเป็นการศึกษาที่จัดไว้เพื่อเตรียมบุคคลให้มีอาชีพเป็นหลักฐานในอนาคตและช่วยให้ผู้มีอาชีพอยู่แล้วมีความก้าวหน้าในอาชีพของตน เมื่อประชาชนมีอาชีพที่ดีเหมาะสมกับความต้องการของตนเองและประเทศชาติแล้วย่อมจะนำมาซึ่งความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2549 ก, หน้า 4) การอาชีวศึกษา หมายถึงกระบวนการทางการศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อเตรียมกำลังคนในสาขาวิชาชีพทุกระดับตั้งแต่ระดับถึงฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติทาง

อาชีพอย่างมีคุณภาพ เพื่อเข้าสู่อาชีพต่าง ๆ ทำงานในระบบการจ้างงานและอาชีพอิสระต่างประเทศได้แก่

ซิกแมน (Seligman, 1959, p. 272 อ้างถึงใน สมพิศ อยู่สุขสวัสดิ์, 2541, หน้า 8) อาชีวศึกษาเป็นแบบหนึ่งของการศึกษา ที่เตรียมบุคคลแต่ละคนให้มีความรู้ความสามารถที่จะดำเนินอาชีพของตนได้ด้วยดี อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัตินั้นจะไม่รวมถึงวิชาอุตสาหกรรมศิลป์และศิลปะปฏิบัติซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิชาสามัญ

กู๊ด (Good, 1973, p. 603 อ้างถึงใน สมพิศ อยู่สุขสวัสดิ์, 2541, หน้า 7) การอาชีว หมายถึง โปรแกรมการศึกษาที่มีระดับต่ำกว่าวิทยาลัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกอบรมบุคคลออกไปประกอบอาชีพ หรือเพื่อพัฒนาแรงงานฝีมือที่มีงานทำอยู่แล้ว ให้มีแรงงานฝีมือระดับสูงขึ้น การศึกษาดังกล่าวรวมแขนงวิชาชีพต่าง ๆ เหล่านี้ คือการอุตสาหกรรม ช่างเทคนิคการเกษตร การพาณิชย์ และคหกรรม

จึงสรุปได้จากทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ว่า อาชีวศึกษา (Vocational Education) คือการศึกษาที่เกี่ยวกับวิชาชีพอย่างเป็นกระบวนการเพื่อเตรียมคนด้านวิชาชีพและพัฒนาวิชาชีพให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Domain) มีเจตคติ (Affective Domain) และมีทักษะความชำนาญ ในการประกอบอาชีพ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับบุคคล

ทฤษฎีอาชีวศึกษา

อาชีวศึกษาในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Vocational Education มีความหมายใกล้เคียงกันมากกับ Occupational Education และส่วนมากมักจะใช้ปะปนกันเสมอในสหรัฐอเมริกา บางรัฐเท่านั้นที่ให้คำว่า Occupational Education เป็นการฝึกอาชีพของพวกที่ “เรียนช้า” (Slow learners) หรือมีความบกพร่องในด้านต่าง ๆ ส่วน Vocational Education เป็นการจัดการศึกษาวิธีที่รัฐสนับสนุนแก่ประชาชนและหลักการนี้จะเน้นการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจึงเกิดคำ Paraprofessional Education ขึ้นเนื่องจากในระดับวิชาชีพ (Professional) แล้วจะมีพื้นฐานตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ส่วน Technical Education เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพทางเทคนิค หรือช่างเทคนิคที่ใช้ทักษะ และฝีมือลงมากับผู้เรียนปกติ หรือประชาชนทั่วไปจึงมักใช้ควบคู่กับ Vocational Education โดยเรียกว่าเป็น Vocational - Technical Education ส่วน Terminal Education นั้นเป็นแนวคิดเพื่อจัดให้แก่ผู้เรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้น (Junior College) และไม่ต้องเรียนต่อไปในระดับสูงขึ้นไป แต่แนวคิดนี้ได้รับการคัดค้านมากเนื่องจากได้ใช้รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีพโดยจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนตามความต้องการในช่วงชีวิตของผู้เรียนอย่างไรก็ตาม Occupational Education ก็มักนิยมใช้เมื่อต้องการกล่าวถึงภาพรวมของอาชีวศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา ส่วนคำว่า Career Education เป็นการ

จัดแผนการศึกษาเพื่อเตรียมให้คนมีอาชีพหรือประกอบอาชีพทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับวิชาชีพ (Professional) ระดับเทคนิค (Technical) ระดับฝีมือ (Skilled Workers) ระดับเฉพาะงานหรือ กึ่งฝีมือ (Semiskilled Workers) คำว่า Career Education (อาชีพศึกษา) ได้เริ่มใช้อย่างเป็นทางการเมื่อ ค.ศ. 1970 โดย ซิดนีย์ (Sidney P. Marland) ซึ่งเป็นผู้อยู่ในทีมบริหารการศึกษาของ (เจมส์) James Allen จึงทำให้ได้รับฉายาว่าเป็น “บิดาของอาชีพศึกษา (Career Education)” (กฤษมณฑ์ วัฒนาณรงค์, 2536, หน้า 30)

กฤษมณฑ์ วัฒนาณรงค์ (2536, หน้า 30-31) กล่าวว่าจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) มองอาชีวศึกษาในฐานะที่เป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมชาติแก่ทุกคนเป็นรากฐานสำคัญในการจัดการศึกษา ทฤษฎีอาชีวศึกษาเชื่อว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จซึ่งจำแนกเป็นข้อได้ดังนี้

1. อาชีวศึกษามีคุณภาพก็ต่อเมื่อมีการจัดสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนในขณะที่เรียนให้เหมือนกับสิ่งแวดล้อมที่ผู้เรียนจะพบเมื่อออกไปทำงาน
2. การฝึกด้วยเครื่องมือหรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดจนเครื่องจักรกลต้องให้เหมือนกับเครื่องที่ใช้ในโรงงานจริง ๆ
3. การฝึกลักษณะของผู้เรียนให้มีอุปนิสัยและความคิดในการทำงานให้สอดคล้องกับงานที่จะต้องทำหลังจากจบการฝึกอาชีพ
4. การอาชีวจะบรรลุผลต้องทำให้บุคคลนั้นสนใจงานนั้น มีทักษะในการปฏิบัติงานและความสามารถทางสติปัญญาอย่างสูงสุดเท่าที่บุคคลหรือผู้เรียนแต่ละคนมีอยู่
5. การฝึกอาชีพไม่ว่าสาขาใด ๆ ก็ตามควรจะให้ฝึกให้กับคนผู้ต้องการและมีใจรักอย่างแท้จริงไม่ใช่เพื่อผลแห่งการมีงานทำเท่านั้นเพราะจะเสียหายในระยะยาวได้
6. การฝึกให้ได้ผลดีทางด้านทักษะต้องจัดสภาพการณ์ให้ส่งเสริมการคิดในการทำงานด้วย จึงจะทำให้ผลการฝึกทักษะนั้นได้บรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้เรียนรู้ความหมายของการฝึกทักษะต่าง ๆ ด้วยจะเกิดผลดี
7. อาชีวศึกษาจะได้ผลดีถ้าผู้สอนมีความรู้ความสามารถและทักษะประสบการณ์ในวิชาชีพนั้นอย่างเชี่ยวชาญ
8. งานแต่ละอาชีพที่ทำการฝึกจะต้องมีมาตรฐาน และเกณฑ์ตรวจสอบด้วยตนเองได้เพื่อผู้เรียนจะได้ใช้ตรวจสอบให้ถึงมาตรฐานของระดับอาชีพ
9. การจัดฝึกอาชีพต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงานด้วย
10. การฝึกให้ผู้เรียนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ควรทำการฝึกให้สอดคล้องกับความจริง
11. การจัดการหลักสูตรใด ๆ ก็ตามควรจะให้เชิญผู้เกี่ยวข้องอาชีพนั้นเข้ามาร่วมด้วย
12. การฝึกอาชีพแต่ละอาชีพต้องสร้างลักษณะพิเศษของอาชีพนั้นแล้วเน้นการฝึกให้ตรง

กับลักษณะพิเศษอันนั้น

13. อาชีวศึกษาจะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อได้จัดการฝึกอาชีพให้สอดคล้องกับชุมชนที่ประกอบอาชีพนั้นต้องการ

14. การฝึกอาชีพต้องมีการปรับปรุงอยู่เสมอให้สอดคล้องต้องกันกับความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของสังคมและของผู้เรียน

15. การบริหารอาชีวศึกษาจะให้ได้นั้น จะต้องเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงให้สอดคล้องต้องกันกับความต้องการของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและต้องให้ทันต่อการก้าวหน้าของเทคโนโลยีอีกด้วย

16. ถ้างบประมาณในการฝึกอาชีพขาดทำให้ต้องตัดการฝึกเพื่อลดคุณภาพลงตามราคาของการลงทุนไม่สมควรทำ แต่ควรจะล้มเลิกการฝึกนั้นเลย

หลักการอาชีวศึกษา

อาชีวศึกษามีความหมายแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มชนหรือต่างสังคม นักการศึกษาบางท่านให้อาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะที่จะสามารถนำไปประกอบอาชีพ รวมทั้งการปรับตัวทางสังคมที่จำเป็นต่อการทำงานและการอยู่ร่วมในสังคมที่สมาชิกส่วนมากทำงาน อีกทั้งความก้าวหน้าเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมด้วย ในขณะที่นักการศึกษาบางกลุ่มให้อาชีวศึกษามีความหมายมากกว่าการเตรียมฝึกคนเข้าทำงานโดยถือให้อาชีวศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรทั่วไป เพื่อส่งเสริมให้คนมีทักษะนอกจากจะประกอบอาชีพได้แล้วยังทำให้เข้าใจบทบาทของอาชีพต่าง ๆ ในสังคม อีกทั้งยังอาจใช้ความรู้ในในชีวิตประจำวัน และเพื่องานอดิเรกได้อีกด้วย (กฤษมันต์ วัฒนารงค์, 2536, หน้า 32)

กฤษมันต์ วัฒนารงค์ (2536, หน้า 30-31) กล่าวว่าการศึกษาทั่วไปอาจหมายถึงการศึกษาที่มีเนื้อหาวิชาที่สอนโดยครูผู้จบการศึกษาสายสังคมศาสตร์และการศึกษาในขณะที่อาชีวศึกษาจะเน้นการศึกษามีครูผู้สอนมาจากคนทุกรูปแบบต่าง ๆ กัน แต่จุดมุ่งหมายของครูอาชีวศึกษาจะเหมือนกันคือ

1. ช่วยผู้เรียนให้พัฒนาความสามารถทางด้านวิชาชีพของตน
 2. ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งสาขาวิชาสามัญและวิทยาศาสตร์ควบคู่กับวิชาชีพ ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมความรู้สมัยใหม่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม
 3. ส่งเสริมโครงการต่างที่จะทำให้อุตสาหกรรมของประเทศเจริญขึ้น
 4. ส่งเสริมให้รู้จักใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์เต็มความสามารถ
 5. ให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพและส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าตลอดชีพ
- แบบแผนการจัดการอาชีวศึกษา (Career Education Models)

เฮอร์ (Herr, 1972, pp. 29-30) ได้กล่าวถึงการจัดการเพื่อศึกษาอาชีพนั้น เป็นการรวมเอาความคิด 2 ประการเข้าด้วยกัน ประการหนึ่งที่ใช้ Occupational Model เป็นตัวกระตุ้น อีกประการหนึ่งจะใช้ Career Model การใช้ Occupational Model จะใช้ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับการฝึกทักษะที่สอดคล้องกับ Occupation หรืออาชีพที่จะปฏิบัติงาน ส่วน Career จะใช้ระบบการศึกษาที่มีอยู่ให้การศึกษาแก่ผู้เรียนในวิธีและรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ในแต่ละช่วงของจุดสิ้นสุดขั้นการเรียนในระดับนี้จะเน้นความสำคัญของรายบุคคลให้มีความสามารถจะเลือกทำงานต่าง ๆ ได้อย่างอิสระเท่าที่จะเป็นไปได้ในโอกาสการมีงานทำหลายรูปแบบให้เลือกในตลาดแรงงาน จะเป็นได้ว่า Career Model นั้นจะกว้างกว่า Occupational Model ซึ่งไม่เน้นเฉพาะทักษะที่จะทำงานเท่านั้น แต่จะรวมถึงเจตคติ ความรู้ และความคิดของตัวเองที่สร้างให้เกิดขบวนการตัดสินใจ โดย Model นี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาฯ และดำเนินแผนซึ่งแต่ละคนจะเป็นผู้กำหนดเองซึ่ง Model นี้ ไม่ใช่เฉพาะผู้เรียนในวัยมัธยมศึกษาแต่จะใช้กับทุกคนที่เรียนไม่จำกัดอายุ แต่จะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้สามารถค้นพบจุดมุ่งหมายของตนเองในการทำงาน และเลือกงาน (กฤษมันต์ วัฒนานรงค์, 2536, หน้า 33-34)

ประวัติความเป็นมาของการอาชีวศึกษาของไทย

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 35) กล่าวว่าประวัติความเป็นมาของการอาชีวศึกษาของไทยมีมาตั้งแต่โบราณกาล โดยเริ่มตั้งแต่การฝึกฝนความรู้วิชาชีพในรูปแบบของครอบครัว โดยได้รับการถ่ายทอดวิชาอาชีพจากบรรพบุรุษ โดยพื้นฐานของสังคมแต่ดั้งเดิมของไทย เป็นลักษณะสังคมเกษตรกรรม ที่จะก้าวไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ตั้งแต่สมัยสุโขทัยก็เริ่มมีอาชีพการสร้างพระพุทธรูปหล่อด้วยโลหะขนาดใหญ่ มีการสร้างเครื่องถ้วยชามสังคโลกในสมัยอยุธยา อาชีพที่เห็นเด่นชัดคือ ทางด้านช่างและศิลปหัตถกรรม เมื่อมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ เริ่มการก่อสร้างปราสาทพระราชนิเวศน์ และป้อมปราการต่าง ๆ โดยการรวบรวมช่างฝีมือ เพื่อที่จะใช้ในงานก่อสร้างและการตกแต่งช่างที่รวบรวมขึ้นนี้เป็นช่างสิบหมู่ อันประกอบด้วยช่างเขียน ช่างปั้น ช่างแกะ ช่างปูน ช่างกลึง ช่างหุ่น ช่างหล่อ ช่างบุ ช่างรัก และช่างแกะสลัก ส่วนอาชีพอื่น ๆ ก็มีการเรียนกันตามท้องถิ่นสำหรับการฝึกและประกอบอาชีพ ซึ่งยังมีชื่อติดอยู่จนทุกวันนี้ เช่น ถนนตีทอง ถนนดินสอ บ้านพานถม บ้านบุ บ้างช่างหล่อ การเริ่มมีโรงเรียนเปิดสอนวิชาชีพ เมื่อเริ่มการจัดการศึกษาตามระบบโรงเรียน โดยการนำแบบอย่างจากต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศตะวันตก การอาชีวศึกษานับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแบ่งได้เป็นสมัยต่าง ๆ ดังนี้

1. การอาชีวศึกษาสมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1800-1921)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 35-36) กล่าวว่าสถานศึกษาในสมัยสุโขทัย การสอนวิชาชีพมักจะได้รับฝึกฝนจากบิดามารดา เพื่อจะได้ดำรงชีพของวงศ์ตระกูลต่อไป

ถูกหญิงก็ได้รับการอบรมสั่งสอนในเรื่องกิจการบ้านเรือน การประกอบอาหาร การช่างฝีมือต่าง ๆ อันจำเป็นแก่กุลสตรีรวมทั้งการทอผ้าด้วย นอกจากบ้านแล้วก็มีวัด สำนักปราชญ์ราชบัณฑิต และภายในสำนักพระราชวังที่เป็นแหล่งการศึกษาวิชาชีพ วัดเป็นสถานที่ที่รวมศูนย์กลางของศิลปะต่าง ๆ อันได้รับความบันดาลใจจากความศรัทธาในศาสนา ศิลปะต่าง ๆ เหล่านี้มีทั้งสถาปัตยกรรม ประติมากรรมและจิตรกรรม อาชีพที่เด่นชัดเป็นอาชีพทางเกษตรกรรมโดยเฉพาะข้าว นอกจากนี้ก็มีการปลูกพืชไร่พืชสวนอื่น ๆ ด้วย การประกอบอาชีพด้านอุตสาหกรรมสมัยสุโขทัย ได้แก่ “เครื่องถ้วยชามสังคโลก” หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ทำด้วยดินเผาเคลือบ แบบอย่างการปั้นเครื่องสังคโลก สันนิษฐานว่าได้รับจากช่างจีนมาสอนวิธีทำเครื่องปั้นดินเผา เพราะปรากฏว่าสุโขทัยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงและพระยาลิไทได้ส่งทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีกับจีน ไทยจึงได้รับอิทธิพลจากจีนทั้งรูปทรงและกรรมวิธี สตรีในสมัยสุโขทัยได้รับการฝึกฝนทางด้านการเรือนการครัว ถัก ทอ ประดิษฐ์ เป็นต้น มีหลักฐานจากชีวิตของนางนพมาศในคำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ว่า ผู้หญิงไทยมีนิสัยชอบประดิษฐ์ ประคองมาแต่เดิม นางนพมาศเคยประดิษฐ์โคมลอยประทีปได้สวยงาม เคยจัดดอกไม้ประดับขันหมากรับรองแขกเมือง ได้อย่างประณีตคำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ถือเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการศึกษาวิชาชีพของสตรีในสมัยสุโขทัยได้ส่วนหนึ่ง

2. การอาชีวศึกษาสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1893-2310)

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 36-37) กล่าวว่าการจัดการศึกษาในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น มีลักษณะคล้ายสมัยสุโขทัย ซึ่งจัดให้มีการศึกษาทั้งในบ้านและในวัด ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ชาวยุโรปชาติโปรตุเกส ซึ่งเป็นชาติแรกที่ได้เข้ามาติดต่อกับประเทศไทย โดยนำเอาอารยธรรมตะวันตก วิชาการสมัยใหม่เข้ามาเผยแพร่ เช่น การใช้ปืนใหญ่ การต่อเรือเดินทะเล คำว่า ขาบางอย่าง ตลอดจนวิธีการทำขนมหวานที่ใช้ไข่เป็นส่วนผสม เช่น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง สังขยา เป็นต้น ซึ่งเป็นการฝึกการเรียนรู้ในด้านวิชาชีพและการทำขนมหวาน ต่อมาในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชาวยุโรปชาติฝรั่งเศสได้นำความรู้ต่าง ๆ มาเผยแพร่ ทำให้มีวิชาการใหม่ๆ เกิดขึ้น เช่น วิชาหล่อปืนไฟ การใช้ปืนไฟในสงคราม วิธีทำป้อมค่ายต่อสู้ กำลังปืนไฟแบบตะวันตก คำว่าบางอย่าง เช่น วิธีทำขี้ผึ้งและตำราอาหาร การก่อสร้าง การต่อเรือ และภาษาฝรั่งเศส ถึงกับมีการส่งนักเรียนไปศึกษาต่อที่ประเทศฝรั่งเศส ต่อมาในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ได้ทรงบูรณปฏิสังขรณ์พระพุทธบาทที่สระบุรี การอักษรศาสตร์มีความเจริญขึ้นทัดเทียมกับสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เกี่ยวกับการช่างฝีมือ มีความเจริญขึ้นสูงสุด เช่น การแกะสลัก กลึง หล่อ ปั้น การค้าขายก็แผ่ไปอย่างกว้างขวาง นำความมั่งคั่งมาสู่กรุงศรีอยุธยาเป็นอย่างมาก และ ก็เริ่มเสื่อมลง จนในที่สุดก็เสียกรุงให้แก่พม่าเมื่อ พ.ศ. 2310 การจัดการศึกษาในสมัยอยุธยายังไม่มีการเรียบเรียงแบบแผน การศึกษาวิชาชีพทั้งด้าน

เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เป็นไปในลักษณะของการถ่ายทอดวิชากันเอง ครอบครัวใดมีความชำนาญในการประกอบอาชีพใด ก็จะถ่ายทอดให้แก่ลูกหลาน ซึ่งสอนและเรียนกันตามฤดูกาล เช่น ฤดูฝนก็เป็นการฝึกด้านเกษตร ส่วนฤดูแล้งก็สอนหัตถกรรม เช่น ทอ ประดิษฐ์ของใช้ เป็นต้น

3. การอาชีวศึกษาในสมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2310-2325)

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 37) กล่าวว่าสมเด็จพระเจ้าตากสิน สามารถกู้อิสรภาพของชาติไทยได้อีกครั้งหนึ่ง และได้สร้างกรุงธนบุรีเป็นเมืองหลวง สมัยกรุงธนบุรีมีระยะเวลาดสั้น เพราะยังอยู่ในสมัยที่เพิ่งพ้นจากภาวะสงคราม กิจกรรมส่วนใหญ่จึงมุ่งแต่ในเรื่องเตรียมการป้องกันประเทศมากกว่ากิจการทางการศึกษาด้านต่าง ๆ

4. การอาชีวศึกษาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1-4 พ.ศ. 2326-2410)

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 37-38) กล่าวว่าสมัยราชวงศ์จักรี พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ทรงย้ายราชธานีมาอยู่กรุงเทพฯ ภายหลังจากสิ้นพระเจ้าตากสิน พระองค์ได้ทรงทะนุบำรุงและปฏิสังขรณ์บ้านเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้มีความเจริญรุ่งเรืองอย่างรวดเร็ว ด้านการศึกษาพระองค์ได้เริ่มต้นใหม่ โดยเฉพาะทางด้านหัตถศึกษา ได้ทรงตั้งกรมสิบห่มุเข้าทำงานเป็นช่างหลวงซึ่งประกอบด้วย ช่างเขียน ช่างปั้น ช่างแกะ ช่างปูน ช่างกลึง ช่างหุ่น ช่างหล่อ ช่างบุ ช่างรัก และช่างแกะสลัก บางตำรามีเพิ่มช่างไม้ ช่างกระดาษและช่างมุก รวมเป็นทั้งสิ้น 13 ห่มุ เพื่อทำการก่อสร้างปราสาทราชวังและวัดวาอารามต่าง ๆ ส่วนวิชาอื่น ๆ ก็เรียนกันไปในวงศ์ตระกูลและตามท้องถิ่น สำหรับการฝึกและประกอบอาชีพเป็นห่มุบ้านก็ยังมิชื้อติดอยู่จนทุกวันนี้ เช่น ถนนตีทอง ถนนดินสอ บ้านพานถม บ้านบุ บ้านบาตร บ้านหม้อ บ้านดอกไม้ บ้านขมิ้น และบ้านช่างหล่อ เป็นต้น ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้ทรงทำนุบำรุงด้านการก่อสร้างป้อมปราการและการต่อเรือสำเภา จนถึงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2371 ได้มีมิชชันนารีอเมริกันคนแรกมาถึงเมืองไทย และต่อมาได้มีคณะอื่น ๆ ทขอยกกันเข้ามาสู่เมืองไทยเป็นอันมาก และมีการทำคุณประโยชน์ให้ จนถึงสมัยสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ได้ทรงเริ่มสมาคมกับบาทหลวงคาทอลิกที่โบสถ์ฉนวนสามเสน ซึ่งอยู่ติดกับวัดของพระองค์ ทรงศึกษาภาษาละตินจากบาทหลวงบัตเลอแกวซ์ และทรงสอนภาษาบาลีให้เป็นทำนองแลกเปลี่ยนความรู้กัน ต่อมาเมื่อทรงย้ายมาประทับที่วัดบวรนิเวศวิหาร ได้ทรงศึกษาภาษาอังกฤษจากศาสตราจารย์เจสซิม์เคลสเวล มิชชันนารีชาวอเมริกัน ทรงสนพระทัยในวิทยาการตะวันตกเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์และคณิตศาสตร์ ทรงรอบรู้อย่างกว้างขวางถึงขนาดทำนายสุริยุปราคาที่ดีบาลหว้ากอ แขวงเมืองประจวบคีรีขันธ์ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ทรงคำนวณทำปฏิทินของคณะธรรมยุติใช้มาจนปัจจุบัน และทรงอุปถัมภ์การศึกษาแผนใหม่ที่มิชชันนารีและครูสตรีชาวอังกฤษ

ซึ่งรู้จักกันในนามของแห่มแอนนา เลียวโนเวลล์ เข้ามาถวายพระอักษรภาษาอังกฤษแก่ พระราชโอรสและพระราชธิดาในพระบรมมหาราชวัง จากประวัติการศึกษาจะเห็นได้ว่าการอาชีวศึกษาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นไม่ได้แยกออกมาให้เห็นโดยเด่นชัด จะควบคู่กับการเรียนหนังสือและการสอนวิชา เพื่อประกอบอาชีพควบคู่กันไป โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์พระประมุขของประเทศเป็นอย่างดียิ่ง

5. การอาชีวศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 5 - ถึงสมัยการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 (พ.ศ. 2411-2475)

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 38-40) กล่าวว่าสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2411-2453) ได้ทรงดำเนินพระราชโบายตามแนวที่สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้วางไว้ ในปี พ.ศ. 2420 ได้พระบรมราชานุญาตพิเศษให้ศาสตราจารย์ แมคฟาร์แลนด์รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนสวนอนันต์ที่วังนันทอุทยาน โดยการสอนนั้นห้ามไม่ให้สอนศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ให้สอนแต่ธรรมเนียมหนังสือ และให้ฝึกหัดลายมือให้ใช้เป็นเสมียนได้ วิชาคิดเลขและวิชาช่างที่เป็นประโยชน์และธรรมเนียมต่าง ๆ ที่จะเป็นคุณแก่แผ่นดิน ทรงโปรดเกล้าให้ตั้งกรมศึกษาธิการขึ้น ในปีพ.ศ. 2430 โดยมีหน้าที่ดูแล จัดการศึกษา และได้ยกฐานะเป็นกระทรวงธรรมการในปี พ.ศ. 2435 และจึงได้เปลี่ยนมาเป็นกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบันโครงการศึกษาหรือแผนการศึกษาฉบับแรก ได้ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2441 หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับจากการประพาสทวีปยุโรป เมื่อ พ.ศ. 2441 ได้ทรงพบเห็น ความเจริญก้าวหน้าทางการศึกษาของชาติในยุโรป และก็เห็นความล้าหลังของเรา พระองค์จึงได้ทรงให้เจ้าพระยาพระวิสุทธีสุริยศักดิ์ (มรว. เปีย มาลากุล) เสนอความเห็นและกรมศึกษาธิการได้ประมวลข้อเสนอแนะออกมาเป็นโครงการศึกษา 2441 ในแผนการศึกษาและลำดับชั้นเรียน จัดให้มีการเล่าเรียนสามัญ และการเล่าเรียนพิเศษสำหรับไปประกอบอาชีพ ระดับการศึกษาจัดแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ มูลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา การจัดการศึกษาที่เป็นการเล่าเรียนพิเศษ เป็นการเรียนจำเพาะสิ่ง หรือความรู้เฉพาะอย่างให้ชำนาญได้แก่ ศิลปศาสตร์ กฎหมาย การแพทย์ การช่าง หัตถกรรม ดนตรีดนตรีเครื่องสาย การค้า การเพาะปลูก โดยมีโรงเรียนจำเพาะความรู้ เช่น โรงเรียนกฎหมาย โรงเรียนแพทย์ โรงเรียนการค้า โรงเรียนการช่าง โรงเรียนการช่างและหัตถกรรม เป็นต้น มีการจัดตั้งการศึกษาศิลปศาสตร์ขึ้นในปี พ.ศ. 2441 นี้เพื่อฝึกหัดฝีมือให้ชำนาญในงาน

3 ด้าน คือ

1. หัตถกรรม ได้แก่ การช่างต่าง ๆ คือ ช่างไม้ ช่างเหล็ก ช่างทาสี ช่างฟอกหนัง ช่างเย็บหนัง เป็นต้น

2. กสิกรรม การเพาะปลูก สอนทำไร่ ทำสวน เป็นต้น

3. ฤทธกิจ สอนการเรือน การฝีมือ ทอผ้า ทำอาหาร เป็นต้น

ได้มีการปรับปรุงกลั่นกรองให้ประกาศแผนการศึกษา 2445 แทนฉบับ 2441 โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ลักษณะ คือ สามัญศึกษาและวิสามัญศึกษา สามัญศึกษาเป็นความรู้สามัญที่บุคคลควรมีควรทราบแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ส่วนวิสามัญเป็นการศึกษาด้านศิลปะเพื่อการประกอบอาชีพ เช่น เรียนเพื่อเป็นช่าง เพาะปลูก ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน และแต่ละตอนจะรับช่วงต่อจากสามัญ ในโครงการศึกษา พ.ศ. 2450 กำหนดให้สามัญศึกษาเป็นการศึกษาทั่วไปเพื่อประชาคมส่วนรวม และวิสามัญเพื่อส่วนย่อย โดยจัดการเรียนการสอนทางด้านอาชีพศึกษา แบ่งเป็นแผนกต่าง ๆ เช่น ช่าง แพทย์ ครู เป็นต้น มีกองช่างมีหน้าที่แกะไม้ทำปลอกพิมพ์ภาพแทรกในหนังสือประกอบการเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ต่อมาเลื่อนฐานะเป็นสโมสรช่าง เป็นการฝึกหัดอาชีพช่างและขยายแผนกช่างเพิ่มอีก 3 แผนก คือ แผนกปั้น กลึง และเครื่องรัก ได้มีการออกระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมโรงเรียนอาชีพศึกษาใน พ.ศ. 2454 เพื่อสนับสนุนงานด้านหัตถกรรมและพาณิชย์กรรมให้เจริญก้าวหน้า โดยกำหนดตำแหน่งผู้อำนวยการหัตถกรรมและผู้อำนวยการพาณิชย์การ มีเจ้ากรมเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นสูงสุดคอยควบคุมดูแลโรงเรียน และในปีเดียวกันนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีการแสดงงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนขึ้นบริเวณโรงเรียนสวนกุหลาบ และในปี พ.ศ. 2454 ม.จ. หลุยส์จิตรจักรภา ได้ทรงจัดตั้งโรงเรียนการช่างขึ้นเป็นสาขาหนึ่งของโรงเรียนราชินี โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนราษฎร์แห่งแรกของไทย ที่ได้จัดการศึกษาการช่างสตรีทันสมัยแบบต่างประเทศ โดยมีหลักสูตร และการสอนทำนองเดียวกับโรงเรียนอาชีพศึกษาของโรงเรียนรัฐบาล นักเรียนที่จบหลักสูตรของโรงเรียนการช่างราชินี ได้ออกไปเป็นครูการช่างตามโรงเรียนต่าง ๆ ในเวลาต่อมาเป็นจำนวนหลายคน

6. การอาชีวศึกษาหลังสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2475 - 2550)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 40-42) กล่าวว่าประเทศเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 คณะปฏิวัติที่ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองเรียกตัวเองว่าคณะราษฎร ได้ประกาศหลัก 6 ประการ เป็นนโยบายในการบริหารประเทศ และถือว่าการศึกษาคือเป็นหลักหนึ่งในหลัก 6 ประการนั้น ในแผนการศึกษาชาติ 2475 คณะราษฎรได้ประกาศแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 ซึ่งมีสาระสำคัญ มีจุดมุ่งหมายในการศึกษา คือ ต้องการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามเอกัตภาพของตน เพื่อการอาชีพ และระบอบ 3 แห่งการศึกษา คือ จริยศึกษา พุทธิศึกษา และพลศึกษา จัดแบ่งชั้นประถมศึกษาเป็น 6 ชั้น คือ สามัญศึกษา 4 ชั้น และ

วิสามัญศึกษา 2 ชั้น และจัดแบ่งมัธยมออกเป็น 2 ตอน คือ มัธยมต้น 4 ปี และมัธยมปลาย 4 ปี
 ในชั้นมัธยมปลายได้แบ่งเป็น 4 แผนก เป็นสายสามัญ 2 แผนก คือวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์
 วิสามัญ 2 แผนก คือ ด้านวิชาชีพ ได้แก่ กสิกรรมพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมส่วนอีก
 แผนกหนึ่งเป็นแผนกวิชาช่างฝีมือ มีการกำหนดภาระในการจัดการศึกษาไว้ด้วย กล่าวคือนอกจาก
 รัฐจะเป็นผู้จัดตั้งโดยตรงแล้ว ยังยอมให้บุคคลหรือคณะบุคคลจัดตั้งขึ้นได้ตามความประสงค์ ใน
 แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2484 แผนการศึกษานั้นได้ลดชั้นมัธยมบริบูรณ์จาก ม. 8 เหลือเพียง
 ม. 6 ส่วนมัธยม 7-8 เดิมนั้น เรียกว่าชั้นเตรียมอุดมศึกษา คือ มีจุดหมายว่า เมื่อจบชั้นนี้แล้ว
 จะต้องไปเรียนต่อในมหาวิทยาลัย ส่วนการเรียนสายวิชาชีพนั้น โรงเรียนอาชีพนับรับช่วงจากชั้น
 มัธยมปีที่ 6 โดยเหตุนี้ในชั้นมัธยมจึงแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ มัธยมต้น 3 ปี และมัธยมปลาย
 3 ปี ในปี พ.ศ. 2484 ได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีผลทำให้เปลี่ยนชื่อ
 กระทรวงธรรมการเป็นกระทรวงศึกษาธิการ และตั้งกรมอาชีวศึกษาโดยแบ่งเป็น 3 กอง คือ
 สำนักงานเลขาธิการ กรม กอง โรงเรียนและกองวิชาการ ในช่วงนี้มีโรงเรียนช่างกล โรงเรียน
 การช่างสตรี โรงเรียนพาณิชยกรรมเกิดขึ้นหลาย โรงเรียนทั้งของรัฐและเอกชน ต่อมาแผน
 การศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 ได้เพิ่มองค์ 4 ของการศึกษา คือ หัตถศึกษา โดยมีจุดหมายที่จะไม่ให้
 คนลืมความสำคัญของงานอาชีพอันเป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงชีวิต การเปลี่ยนแปลงอีก
 อย่างหนึ่งของแผนการศึกษาชาตินี้ คือ การจัดมัธยมศึกษาแยกเป็น 3 สาย คือ มัธยม
 วิสามัญศึกษา มัธยมสามัญและมัธยมอาชีวศึกษา ส่วนประถมศึกษา 4 ปี เป็นการศึกษาภาคบังคับ
 และระบุให้กุลบุตรกุลธิดาพึงได้รับการศึกษาอยู่ในโรงเรียนจนถึงอายุย่างเข้าปีที่ 15 เป็นอย่างน้อย
 ในแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้ยอมให้คณะหรือเอกชนจัดให้มีสถานศึกษา เพื่อเป็นการแบ่งเบา
 ภาระของรัฐในการจัดการศึกษาระดับที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา ต่อมาในปี พ.ศ. 2500 สมัยจอมพล ป.
 พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี การอาชีวศึกษาจึงเริ่มมีบทบาทขึ้น ได้มีการจัดตั้งโรงเรียน
 อาชีวศึกษา และโรงเรียนเทคนิคเพิ่มขึ้น โดยรัฐบาลได้กำหนดให้ขยายการรับนักเรียนเพิ่มขึ้น
 พร้อมทั้งวิชาชีพให้นักเรียนได้เลือกแผนเรียนมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2495 ได้รับความช่วยเหลือจาก
 ต่างประเทศคือองค์การยูนิเซฟของ รัฐบาลสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้ง
 วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพเป็นครั้งแรก แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 ได้กำหนดให้ชั้นประถมมี 7
 ชั้น แบ่งเป็นประโยคประถมตอนต้น 4 ชั้น และประถมตอนปลาย 3 ชั้น มัธยมศึกษาแบ่งเป็น
 มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยกำหนดเป็นสายสามัญและสายอาชีพ สาย
 อาชีพจัดตั้งในมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาชีพเคลื่อนที่ขึ้น
 ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยรับนักเรียนที่มีความรู้ตั้งแต่ ป.4 ขึ้นไป นอกจากนี้ก็มีการจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิค
 ต่างๆ และได้มีการจัดตั้งวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. ๒๕๑๔ เคลื่อนย้ายหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ มา

ประจำที่และเปลี่ยนเป็นโรงเรียนฝึกฝนอาชีพ ในปี พ.ศ. 2516 มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมีผลกระทบต่อระบบการบริหารการอาชีวศึกษาอย่างมาก โดยการเริ่มต้นมีการตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาขึ้นในปี พ.ศ. 2517 นอกจากนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารอาชีวศึกษาที่สำคัญ คือสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ทั้ง 3 วิทยาเขต ซึ่งเดิมสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ถูกโอนไปสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2518 2. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ได้รับการสถาปนาขึ้นในปี พ.ศ. 2519 โดยการรวมเอาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา 28 แห่งขึ้นเป็นวิทยาเขตแยกตัวออกไปจากกรมอาชีวศึกษา แต่ยังเป็นกรมหนึ่งที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และวิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นสถาบันเกษตรกรรมแม่โจ้แยกตัวออกไปจากกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ไปสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2520 เป็นแผนการศึกษาชาติที่ใช้กันจนถึงปัจจุบัน การจัดหลักสูตรอาชีวศึกษา นอกจากหลักสูตร ปวช. ที่รับผู้จบชั้น ม.3 เข้าศึกษาต่อก็รับนักศึกษาที่จบ ปวช. เข้าศึกษาต่อในระดับ ปวส. มีการเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ในปี พ.ศ. 2522 โดยจัดให้ผู้จบ ม.6 เข้าศึกษาต่อสายอาชีพ ทั้งสายธุรกิจและสายช่างอุตสาหกรรม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีวศึกษา

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 42-48) กล่าวว่าตั้งแต่ สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นการจัดการศึกษายังขาดระบบการบริหารจัดการที่ดี ส่วนใหญ่ศึกษาตามวัด วัง และบ้านของผู้มีความชำนาญในวิชาชีพนั้น ๆ เริ่มมีการปฏิรูปการศึกษาเข้าสู่ระบบในรัชกาลที่ 5 จึงมีการจัดการ การอาชีวศึกษาและมีการพัฒนาให้มีความสำคัญตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504) นอกจากแผนการศึกษาแห่งชาติแล้ว นโยบายของรัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็ได้เริ่มประกาศใช้ในสมัยรัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับอาชีวศึกษา ดังนี้

การพัฒนาอาชีวศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) การอาชีวศึกษามีบทบาทมากขึ้น เนื่องจากประเทศยังขาดผู้มีความรู้ระดับกลาง เช่น ช่างเทคนิคต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และจำเป็นต้องมีการวางแผนกำลังคน เพื่อผลิตกำลังคนทางด้านนี้โดยเฉพาะครูอาชีวศึกษา เพื่อใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เพียงพอ นับตั้งแต่นั้นมา รัฐบาลจึงเริ่มเล็งเห็นความสำคัญของการอาชีวศึกษาและได้กำหนดนโยบายที่จะปรับปรุงการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) ได้แสดงให้เห็นถึง การดำเนินงานในด้านอาชีวศึกษา ซึ่งยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากปรากฏว่ายังขาดกำลังคนที่มีความรู้และฝีมืออย่างมาก ก่อให้เกิดความสูญเสียในด้านทรัพยากร กำลังคน และเป็นอุปสรรคต่อ

การพัฒนาประเทศ ดังนั้น จึงเน้นการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยการผลิตกำลังคนในระดับกลาง ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพความพยายามในการนี้เพื่อจะ ปรับปรุงการอาชีวศึกษาในช่วงนี้ มีการจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พ.ศ. 2514 เพื่อรวม วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือ วิทยาลัยโตรคมนาคม และวิทยาลัยเทคนิคธนบุรีเข้าด้วยกัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) ได้เน้นการ ส่งเสริมและสนับสนุนหรืออาชีวศึกษาและเปิดสาขาเกษตรกรรมเป็นพิเศษ ใน พ.ศ. 2517 จึงได้มีการยกฐานะวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ เป็นสถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แนวความคิดในการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2517 มีผลอย่างยิ่งต่อการอาชีวศึกษา เพราะในหลักการของการปฏิรูป การศึกษามุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน และมุ่งเน้นความสำคัญของการอาชีวศึกษา โดยการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับเกษตรกรรมเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นการสร้าง ทำนียบใหม่ให้กับวงการศึกษ และได้มีการประกาศใช้ พ.ร.บ. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา โดยรวมวิทยาลัยอาชีวศึกษาและวิทยาลัยเทคนิคที่มีอยู่เดิม 28 แห่งเข้าด้วยกัน และเปิดสอนระดับ ปริญญาตรี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) มีการเปลี่ยนแปลง แผนการศึกษาแห่งชาติเป็นแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ. 2520 และมุ่งเน้นเนื้อหาสาระและ กระบวนการเรียนรู้ มีโครงสร้างหลักสูตรที่มีส่วนจบในตัวเอง เพื่อให้ความรู้เพียงพอที่จะ ประกอบอาชีพ และให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การจัดการจึงไม่แยกสาย เพื่อให้ผู้เรียน วิชาการและวิชาชีพเบื้องต้นก่อนแล้วจึงมาแยกสายวิชาชีพในภายหลัง ใน พ.ศ. 2523 รัฐบาลได้ เล็งเห็นความสำคัญของการเกษตรเป็นอย่างมากโดยได้กำหนดให้เป็นปีเกษตร ดังนั้น ใน การพัฒนาการศึกษา รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายที่จะพัฒนาการศึกษาในชนบทเพื่อการพัฒนา อาชีพ เพื่อดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว จึงได้มีการจัดตั้งวิทยาลัยเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น 10 แห่ง ในส่วนภูมิภาค เพื่อให้สอดคล้องกับปีแห่งการเกษตรกรรมของรัฐบาล

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้กำหนด วัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาการศึกษาโดยส่วนรวมว่าจะเร่งรัดพัฒนาการศึกษา ทั้งในด้าน ปริมาณและคุณภาพให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการในการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาด้านอาชีวศึกษามุ่งให้การศึกษาเป็นการเสริมสร้างบุคคลให้มีความรู้ความคิด มี ความสามารถในการประกอบอาชีพ พัฒนาหลักสูตรให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น การศึกษาครบวงจร รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชนได้มีส่วนร่วมในการจัดอาชีวศึกษาในทุกระดับให้ มากขึ้น โดยเฉพาะด้านวิชาชีพ คหกรรม โดยรัฐจะชะลอการขยายตัวในสาขานี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้กำหนด

นโยบายด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจขึ้น เพื่อพัฒนาด้านการจัดอาชีวศึกษา จึงเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับทุกประการ ให้มีส่วนช่วยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติและการมีงานทำ โดยเน้นฝึกปฏิบัติในด้านการงาน การอาชีพ ตามกระบวนการให้ครบวงจร และส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนเพื่อให้เกิดค่านิยม คุณธรรม ทักษะ และความสามารถและประสิทธิภาพที่จะประกอบสัมมาชีพ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพตามสภาพตลาดแรงงานในแต่ละท้องถิ่น นโยบายด้านอาชีวศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) พอสรุปได้ดังนี้

1. เน้นความสัมพันธ์ ความสอดคล้องระหว่างการศึกษา กับความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
2. เน้นการศึกษากับการมีงานทำ
3. นโยบายแต่ละข้อจะต้องมีแผนงาน โครงการรองรับ และมีความเป็นไปได้
4. เน้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของคนควบคู่กันไป ไม่นับปริมาณ
5. มีการพัฒนาระบบสารสนเทศในแต่ละสถาบัน และระบบบทบาทของสถาบันกับหน่วยงานด้านการศึกษาให้ชัดเจน
6. พิจารณาใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) เป็นยุคก่อนการปฏิรูประบบการศึกษา การจัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษายังคงมีขั้นตอนมากมาย ต้องผ่านกรมวิชาการอนุมัติจึงจะใช้ได้และ การดำเนินการของอาชีวศึกษายังมีฐานะเป็นกรมอาชีวศึกษา ตั้งกักกระทรวงศึกษาธิการ ภาระหน้าที่ของสถานศึกษาแยกประเภทการจัดการอาชีวศึกษาชัดเจน ในช่วง พ.ศ. 2538-2540 รัฐบาลให้การสนับสนุน จัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพ 70 แห่ง วิทยาลัยเทคนิค 19 แห่ง และวิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว 2 แห่ง ดังที่ระบุไว้ในเรื่องสรุปประวัติวิวัฒนาการการอาชีวศึกษาไทย (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2549) ในช่วง นี้ได้เกิดปัญหาเศรษฐกิจฝืดเคืองขึ้น (พ.ศ.2533-2539) คือไทยขาดดุลบัญชีเดินสะพัด (ค้าขายขาดทุน) และได้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (ฉบับ พ.ศ. 2540) ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำมากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) เป็นยุคปฏิรูประบบราชการ และเป็นยุคที่เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศชาติตกต่ำ เนื่องจากการขาดดุลทางการค้าส่วนหนึ่งมีผลจากระบบทุนนิยมเสรีที่ไม่เป็นธรรม หลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกาศใช้ได้มีการปฏิรูประบบการศึกษาครั้งใหญ่ ชาวอาชีวศึกษาได้ต่อสู้โดยการอธิบายหลักการและเหตุผล

ความจำเป็นไม่ให้อาชีวศึกษาไปสังกัดอยู่กับเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ที่มีบทบาทสำคัญได้แก่ นายจรูญ ชูลาก นายพยุหศักดิ์ จันทรสุนทร และนายวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ (กรมอาชีวศึกษา, 2539, หน้า 2-18) นโยบายหลัก มีดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนและชุมชนได้ให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา รวมทั้งมีการประสานกันในระดับชาติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาและฝึกวิชาชีพ ในสถาบันของรัฐและเอกชน

2. เร่งรัด แก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู-อาจารย์ การพัฒนาคุณภาพครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งการผลิตกำลังคนระดับสูงให้สอดคล้องกับความต้องการ

3. ปรับปรุงหลักสูตรให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาและฝึกวิชาชีพพัฒนากระบวนการเรียนการสอน อาคารสถานที่ เครื่องมือ เครื่องจักร และวัสดุ อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน สื่อการสอน รวมทั้งการวัด และประเมินผลในด้านต่างๆ เพื่อยกระดับคุณภาพของการศึกษาและฝึกวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549)

ซึ่งได้บัญญัติแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของสังคมไทยใน 20 ปีข้างหน้า วัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปตามอุดมการณ์ของวิสัยทัศน์ร่วมภายใต้ "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" และสังคมไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) จึงกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศ ไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพและมีภูมิคุ้มกัน
2. เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง ยั่งยืน สามารถพึ่ง ตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลก
3. เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยทุกระดับ
4. เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพ และโอกาสของคนไทยในการพึ่งพาตนเอง

เป้าหมาย

1. เป้าหมายคุณภาพทางเศรษฐกิจ

2. เป้าหมายการยกระดับคุณภาพชีวิต
3. เป้าหมายการบริหารจัดการที่ดี
4. เป้าหมายการลดความยากจน
5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

เพื่อให้การดำเนินงานในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9

เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนามาเป็น 3 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 การสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคม มีความสำคัญเป็นลำดับสูงสุด เน้นการปฏิรูปให้เกิดกลไกการบริหารจัดการที่ดี ทั้งในภาคการเมือง ภาคราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาชน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาประเทศที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส ให้มีความรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญและเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้สังคมไทยพร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งจะช่วยป้องกันและจัดการปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้แก่อยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดี

กลุ่มที่ 2 การเสริมสร้างฐานรากของสังคมให้เข้มแข็ง เป็นกลุ่มยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคน ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้เป็นแกนหลักของสังคมไทย มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาชนบทและเมือง รวมตลอดทั้งมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการยกระดับคุณภาพชีวิตให้คนไทยอยู่ดีมีสุข ได้อย่างยั่งยืน ได้แก่อยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มที่ 3 การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เข้าสู่สมดุลและยั่งยืน เป็นกลุ่มยุทธศาสตร์ที่เน้นการบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาค ที่มุ่งส่งเสริมให้ฐานเศรษฐกิจของประเทศแข็งแกร่งและขยายตัวได้อย่างมีคุณภาพ โดยปรับฐานเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับฐานรากถึงระดับมหภาค และมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกอย่างรู้เท่าทัน บนพื้นฐานการพึ่งตนเอง และมีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ควบคู่ไปกับการรักษาสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งระดับมหภาคและระดับสาขารวมทั้งการสร้างความร่วมมือและพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เน้นการพัฒนานวัตกรรมและการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ได้แก่อยุทธศาสตร์การบริหารเศรษฐกิจส่วนรวม ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยุทธศาสตร์การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เป็นยุคปฏิรูปการอาชีวศึกษา ครั้งสำคัญ หลังจาก พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ประกาศใช้ มีการปรับเปลี่ยนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาถึง 5 คนเพื่อพยายามปฏิรูปการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเป็นสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด มีตำแหน่งเทียบเท่า ปลัดกระทรวงศึกษาธิการคือ ระดับ 11 สำนักงานรัฐมนตรีมีการเปลี่ยนแปลงยุบรวม และตั้งหน่วยงานภายในใหม่ โดยการประกาศกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 9) มีการเสนอร่าง พ.ร.บ. การอาชีวศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารงานภายในสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แต่ก็ไม่สามารถผ่านสภาได้ทันเพราะเกิดวิกฤติทางการเมือง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีประกาศยุบสภา แต่ยังไม่ทันเลือกตั้งใหม่ ทหารโดยมีพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน เป็นผู้นำทำการปฏิวัติ ยึดอำนาจ รัฐบาลรักษาการ ในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ทำให้พ.ร.บ. การอาชีวศึกษา ต้องล่าช้าออกไปอีก ยุคนี้เป็นยุคที่อาชีวศึกษาช่วยชาติ ช่วยบรรเทา สาธารณะภัยเช่นภัยจากสึนามิภาคใต้ น้ำท่วม โคลนทล่ม อาชีวบริการ FIX IT Center เป็นต้น และได้มีการเปลี่ยนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2538 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. พ.ศ. 2538 เป็นหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2545 (ปรับปรุง 2546) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2545 (ปรับปรุง 2546)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550 – 2554) จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยยังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงหลายบริบทจึงต้องเตรียมคนให้รู้ทันโลกาภิวัตน์ พันธกิจอาชีวศึกษาปี 2550จึงต้องผลิตและพัฒนาคนด้านวิชาชีพ ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน มีการวิจัย สร้างนวัตกรรม ถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อการประกอบอาชีพ และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน

สรุปประวัติวิวัฒนาการการอาชีวศึกษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2549ข) ได้บันทึกวิวัฒนาการว่า แนวคิดการจัดการศึกษาอาชีพได้มีมาตั้งแต่ยุคสมัยที่ประเทศไทยเริ่มมีอาชีพหัตถกรรมมากขึ้น นอกจากอาชีพหัตถกรรมการ ดังนี้

พ.ศ. 2441 อาชีวศึกษาเริ่มเป็นระบบเมื่อได้บรรจุในโครงการศึกษา เป็นการศึกษาพิเศษ ซึ่งหมายถึง การเรียนวิชาเฉพาะเพื่อให้เกิดความชำนาญ

พ.ศ. 2452 การจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ โรงเรียนสามัญศึกษาสอน วิชาสามัญ และโรงเรียนวิสามัญศึกษาสอนวิชาเพื่อออกไปประกอบอาชีพ เช่น แพทย์ ผดุงครรภ์ ภาษาอังกฤษ พาณิชยการ ครู เป็นต้น

พ.ศ.2453 ได้จัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาแห่งแรกคือ โรงเรียนพาณิชยการที่

วัดมหาพฤฒารามและวัดราชบูรณะ

พ.ศ. 2456 จัดตั้งโรงเรียนเพาะช่าง

พ.ศ. 2460 จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม แผนการศึกษาแห่งชาติ ได้มีผลต่อการกำหนดการศึกษาอาชีพให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยในแผนการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2475 ได้กำหนดว่าวิสามัญศึกษาได้แก่การศึกษาวิชาชีพซึ่งจัดให้เหมาะสมกับภูมิประเทศเช่นกสิกรรม หัตถกรรม และพาณิชยกรรม เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับประกอบ การเกษตรกรรมและ อุตสาหกรรม ต่าง ๆ ประวัติวิวัฒนาการการอาชีวศึกษาไทยได้กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนสามารถสรุปได้ดังนี้

พ.ศ. 2479 ได้ ปรากฏคำว่า “อาชีวศึกษา” เป็นครั้งแรกในระบบการศึกษาของประเทศไทย โดยแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ อาชีวศึกษา ขั้นต้น กลาง และสูง รับนักเรียนจากโรงเรียนสามัญศึกษาของทุกระดับประโยค

พ.ศ. 2481 พระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการในสังกัดกระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการ ในปัจจุบัน) ให้จัดตั้งกรมใหม่ขึ้น 2 กรม คือกรมสามัญศึกษา มีหน้าที่จัดการศึกษาสายสามัญ และกรมวิชาการ มีหน้าที่จัดการศึกษาสายอาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 4 กอง: สำนักงานเลขาธิการกรม กองตำรา กองสอบไล่ และกองอาชีวศึกษา ซึ่งกองอาชีวศึกษามีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดโรงเรียนอาชีวศึกษา

พ.ศ. 2484 ได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช 2484 ซึ่งตราขึ้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2484 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ วันที่ 19 สิงหาคม 2484 กระทรวงธรรมการได้เปลี่ยนชื่อเป็น กระทรวงศึกษาธิการ และตั้งกรมอาชีวศึกษาขึ้นแทนกรมวิชาการ ส่วนกองวิชาการเป็นกอง ๆ หนึ่งในกรมอาชีวศึกษา ดังนั้นกรมอาชีวศึกษา จึงได้ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2484 แบ่งส่วนราชการออกเป็น 3 กอง คือ 1.สำนักงานเลขาธิการกรม 2.กองโรงเรียน ทำหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินการโรงเรียนอาชีวศึกษา 3.กองวิชาการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับหลักสูตรแบบเรียน ทะเบียน การสอบไล่ และการออกประกาศนียบัตร ช่วงระหว่างมหาสงครามเอเซียบูรพา การอาชีวศึกษา ได้รับผลกระทบจากภัยสงคราม ก่อให้เกิดการขาดแคลนอุปกรณ์ การสอน นักเรียนต้องหลบภัย จำนวนครูและนักเรียนน้อยลง จนกระทั่งภาวะสงครามสงบลง รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น โดยในแผนการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2494 การอาชีวศึกษาได้ถูกแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษา ตอนปลายและมัธยมอาชีวศึกษาชั้นสูงโดยในแต่ละระดับกำหนดเวลา เรียนไม่เกิน 3 ปี

พ.ศ. 2495 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการในกรมอาชีวศึกษา แบ่งส่วน

ราชการออกเป็น 7 กอง คือ

- 1) สำนักงานเลขานุการกรม
- 2) กองโรงเรียนการช่าง
- 3) กองโรงเรียนพาณิชย์และอุตสาหกรรม
- 4) กองโรงเรียนเกษตรกรรม
- 5) กองวิทยาลัยเทคนิค
- 6) กองส่งเสริมอาชีพ และ
- 7) กองออกแบบและก่อสร้าง

พ.ศ. 2495 ริเริ่มจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคหลัก 4 แห่งทั่วประเทศ คือ วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ (2495) วิทยาลัยเทคนิคภาคใต้ - สงขลา (2497) วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ - นครราชสีมา (2499) และวิทยาลัยเทคนิคภาคเหนือ - เชียงใหม่ (2500)

พ.ศ. 2499 การอาชีวศึกษาได้ถูกพัฒนาขึ้นเป็นลำดับโดยโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลายแห่ง ได้รับอนุมัติให้เปิดสอนในระดับอาชีวศึกษาชั้นสูง และโรงเรียนอาชีวศึกษาชั้นสูงเฉพาะวิชาอีกหลายแห่ง ได้จัดตั้งขึ้น เพื่อรับนักเรียน ที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายสามัญเข้าศึกษาต่อ

พ.ศ. 2501 กรมอาชีวศึกษาได้รับความช่วยเหลือจากองค์การ SEATO ในการปรับปรุงหลักสูตรตามโครงการฝึกช่างฝีมือ และฝึกอบบรมครูวิชาช่างก่อสร้าง ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุ และช่างเชื่อมโลหะ โดยมีโรงเรียน การช่าง 18 แห่ง เข้าร่วมโครงการ

พ.ศ. 2503 ในระยะแรกแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 จำนวนนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3 มีจำนวน ลดลง แต่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4 จำนวนนักเรียนในประเภทช่างอุตสาหกรรมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จนกระทั่งต้องเปิด การเรียนการสอนใน 2 ผลัด

พ.ศ. 2508 กรมอาชีวศึกษาได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ในการก่อตั้งวิทยาลัยเทคนิค ขอนแก่น

พ.ศ. 2509 ได้รับความช่วยเหลือจากองค์การยูนิเซฟในการปรับปรุงโรงเรียนการช่างสตรี จำนวน 35 แห่ง ทั้งในด้านหลักสูตร การเรียนการสอนและครุภัณฑ์ โดยเฉพาะ

พ.ศ. 2510 กรมอาชีวศึกษาได้มีหน่วยงานโครงการเงินกู้ธนาคารโลกเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษา มีหน้าที่ประสานงานระหว่างโรงเรียนในโครงการประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม รวม 25 แห่งกับกรมอาชีวศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2512 ได้รับความช่วยเหลือจากประเทศออสเตรเลียในการจัดตั้งโรงเรียนเทคนิคสัปดาห์

จังหวัดชลบุรี สถานศึกษาหลายแห่งได้รับการพัฒนาและเปิดสอนจนถึงระดับ ปวส. โดยในปี พ.ศ. 2512 ได้รับการยกฐานะจากโรงเรียนเป็นวิทยาลัย ซึ่งแห่งแรกคือวิทยาลัยพณิชยการพระนคร จนถึงปี พ.ศ.2522 กรมอาชีวศึกษามีวิทยาลัยอยู่ในสังกัด จำนวน 90 แห่ง ในจำนวนสถานศึกษาทั้งสิ้น 159 แห่ง

พ.ศ. 2513 รวมโรงเรียนการช่างสตรีและโรงเรียนการช่าง 4 จังหวัด คือ อ่างทอง ราชบุรี บุรีรัมย์ และพัทลุง

พ.ศ. 2514 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า โดยรวม วิทยาลัยเทคนิคธนบุรี วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือ วิทยาลัยโทรคมนาคม และวิทยาลัยช่างก่อสร้างในสังกัดกรมอาชีวศึกษาไปรวมเป็นสถาบัน และเปิดสอน ถึงระดับปริญญาตรี ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 217

พ.ศ. 2515 ให้โอนโรงเรียนฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ 36 แห่งของกรมอาชีวศึกษาไป กรมสามัญ และ กรมอาชีวศึกษา ได้มีการแบ่งส่วนราชการตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 172

พ.ศ.2515 เป็น 9 กองคือ

1. สำนักงานเลขาธิการกรม
2. กองวิทยาลัย
3. กองโรงเรียน
4. กองแผนงาน
5. กองกรเจ้าหน้าที่
6. กองคลัง
7. กองออกแบบและก่อสร้าง
8. กองบริการเครื่องจักรกล
9. หน่วยศึกษานิเทศก์

พ.ศ. 2516-2520 มีโครงการเงินกู้ ADB เพื่อพัฒนาวิทยาลัยเทคนิค 4 แห่ง (กรุงเทพฯ สงขลา เชียงใหม่ และ นครราชสีมา) ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ พัฒนาครู และอาคารสถานที่ใน 6 สาขาวิชา คือ อิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า ก่อสร้าง เครื่องกล เทคนิคโลหะ และช่างยนต์

พ.ศ. 2518 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาขึ้นโดยแยก วิทยาลัย 28 แห่งออกจาก กรมอาชีวศึกษา เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี และได้โอนศูนย์ฝึกต่อเรือ หนองคายของสำนักงานพลังงานแห่งชาติมาอยู่ในสังกัดกรมอาชีวศึกษาโดยเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนอุตสาหกรรมต่อเรือหนองคาย

พ.ศ. 2519 รวมโรงเรียนเทคนิค โรงเรียนอาชีวศึกษา โรงเรียนการช่างใน 65 วิทยาเขต

และยกฐานะโรงเรียน เกษตรกรรม 12 แห่งเป็นวิทยาลัย

พ.ศ. 2520 จัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรรม 10 แห่ง ปี พ.ศ. 2521-2527 มีโครงการเงินกู้ธนาคารโลก จัดตั้งศูนย์ฝึกวิชาชีพ 12 แห่งในแต่ละเขตการศึกษา

พ.ศ. 2522-2523 พบว่ามีปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการดำเนินการแยกวิทยาเขตต่าง ๆ ออกเป็นอิสระ

พ.ศ. 2522 ได้มีการโอนวิทยาลัยเกษตรเจ้าคุณทหาร ไปสังกัดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) และจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพศึกษาต่อมากระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค(ปวท.) รับนักเรียนผู้จบมัธยมศึกษา ตอนปลาย โปรแกรมวิชาสามัญเข้าเรียนวิชาชีพเป็นเวลา 2 ปี

พ.ศ. 2523 ได้มี “พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2523 “กำหนดให้มี 10 หน่วยงาน ให้เกิดหน่วยงานใหม่จากเดิม คือกองวิทยาลัยและกองโรงเรียนเป็นกองใหม่ ดังนี้คือ

1. สำนักงานเลขาธิการกรม
2. กองวิทยาลัยเกษตรกรรม
3. กองวิทยาลัยเทคนิค
4. กองวิทยาลัยอาชีวศึกษา
5. กองแผนงาน
6. กองการเจ้าหน้าที่
7. กองคลัง
8. กองออกแบบและก่อสร้าง
9. กองบริการเครื่องจักรกล
10. หน่วยศึกษานิเทศก์

พ.ศ. 2524 ได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2524 ปี พ.ศ. 2527 ได้ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2527 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค พ.ศ. 2527

พ.ศ. 2528 ส่งเสริมแนวคิด"การอาชีวศึกษา ครบวงจร" และได้มีการจัดตั้ง “สำนักงานโครงการพิเศษ” เป็นหน่วยงานภายในมีหน้าที่ประสานงานกับสำนักงานโครงการพิเศษ และรับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและงานพัฒนาชนบท

พ.ศ. 2530 ได้มีการจัดตั้ง "วิทยาลัยการอาชีพ" ในพื้นที่จังหวัด มุกดาหาร และ

แม่ฮ่องสอน โดยมีเป้าหมายที่จะจัดการศึกษาทุกประเภทวิชาชีพและทุกหลักสูตร ทั้งในและนอกระบบการศึกษา

พ.ศ. 2531 ได้รับความช่วยเหลือจากเยอรมันเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาทวิภาคี

พ.ศ. 2532-2533 UNDP (The United Nation Development Programmed) ให้ความช่วยเหลือจัดตั้ง สถาบันพัฒนา ครูอาชีวศึกษา

พ.ศ. 2533 - 2539 ในปี 2533 รัฐบาลเดนมาร์กได้ให้ความช่วยเหลือเงินกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาเกษตร ตลอดจนประเทศอื่น ในแถบทวีปยุโรป เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ออสเตรีย อังกฤษ และอิตาลี ในการช่วยเหลือสถานศึกษาประเภทช่างอุตสาหกรรม นอกจากนี้หน่วยงานหรือองค์กรอื่นต่างประเทศที่ได้ให้ความช่วยเหลือ เช่น The United Nation Development Programmed (UNDP) International Labour Organization (ILO), UNESCO เป็นต้น รวมถึงการได้รับความช่วยเหลือจากประเทศออสเตรเลีย ญี่ปุ่น คานาดา องค์กร CIDA และการได้รับอาสาสมัครจากออสเตรเลีย เยอรมนี ญี่ปุ่น และอังกฤษ ในการให้ความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาและแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านอาชีวศึกษา และได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตร ครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) พ.ศ.2533 ในปี พ.ศ.2535 มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2535 จัดตั้งสถานศึกษาเพิ่ม 20 แห่ง และแบ่งส่วนราชการออกเป็น 11 หน่วยงาน โดยเพิ่มสถาบันพัฒนาครูอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานอิสระระดับกอง และในระหว่างปี พ.ศ. 2535-2539 ได้มีโครงการจัดตั้งวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 93 แห่ง เฉพาะโครงการจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพ ระดับ อำเภอ 60 แห่ง วิทยาลัยสารพัดช่าง 25 แห่ง และอีก 8 แห่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพไปสู่ท้องถิ่น สนับสนุน การพัฒนาชนบท เพื่อผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพในระดับช่างกึ่งฝีมือ และช่างเทคนิค ให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในระหว่าง ปี พ.ศ. 2536-2543 ได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลญี่ปุ่น พัฒนาการผลิตกำลังคนสาขาวิชาแมคคาทรอนิกส์ ที่วิทยาลัยช่างกลปทุมวัน ปี พ.ศ.2537 มีโครงการเงินกู้กองทุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจโอแพนทะเลแห่งญี่ปุ่น (Overseas Economic Cooperation Fund, JAPAN) โดยได้รับอนุมัติให้ดำเนินโครงการเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2537 เพื่อพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ และ บุคลากร ในสถานศึกษา 20 แห่ง ในปี พ.ศ. 2538 กรมอาชีวศึกษาได้พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ของกรมอาชีวศึกษาและการจัดการเรียน การสอนอาชีวศึกษาระบบทางไกล และในระหว่างปี พ.ศ. 2537-2539 ได้รับความช่วยเหลือ จากรัฐบาลเบลเยียม พัฒนาการผลิตกำลังคนสาขาวิชาเทคนิค การผลิตและพัฒนาสื่อการสอน

พ.ศ. 2540 การอาชีวศึกษา ได้รับความสนใจอย่างมากโดยรัฐบาลให้การสนับสนุนจัดตั้ง

วิทยาลัยการอาชีพ 70 แห่ง วิทยาลัยเทคนิค 19 แห่ง และวิทยาลัยบริหารธุรกิจ และการท่องเที่ยว 2 แห่ง และมีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) กำหนดให้ สถาบัน เทคโนโลยีปทุมวันเป็นส่วนราชการของกรมอาชีวศึกษา และกำหนดอำนาจหน้าที่ให้กรมอาชีวศึกษาจัดและส่งเสริม การศึกษาวิชาชีพ ในระดับปริญญาตรี อนุปริญญา ประกาศนียบัตรหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรพิเศษ รวมถึงพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาใน สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน

พ.ศ. 2541 ได้กำหนดให้สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันมีอำนาจจัดการศึกษาระดับ ปริญญาตรี ด้านวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี และสถานศึกษาที่จัดหลักสูตรระดับปริญญาหรือเทียบเท่า ได้แก่หลักสูตร ประกาศนียบัตรครูวิชาชีพชั้นสูง (ปทส.) และ ปริญญาตรี ในการเปิดสอนเป็นไปตามเกณฑ์ มหาวิทยาลัยกำหนด

พ.ศ. 2542 - 2545 ได้รับ โครงการเงินยืมจากรัฐบาลเคนมาร์กเพื่อพัฒนาอาชีวเกษตรตามโครงการปรับปรุงรูปแบบ โครงสร้างสถานศึกษาเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะปฏิบัติ และจัดหาเครื่องมือ-อุปกรณ์ เครื่องจักรกล และเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ในการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร รวมถึงการ ขยายผลให้แก่เกษตรกรท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาบุคลากร หลักสูตรการจัดการอาชีวศึกษาเกษตร การพัฒนาอาชีวศึกษาได้พัฒนา เป็นลำดับ โดยพิจารณาถึงระบบการประกันคุณภาพอาชีวศึกษา การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การเทียบโอนหน่วยกิตสะสม การขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชนและการพัฒนาบุคลากร ครู อาจารย์อาชีวศึกษา ตลอดจนการส่งเสริม ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนรวมถึงต่างประเทศ

พ.ศ. 2546 วันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 120 ตอนที่ 63 ก. หน้า 30-34. ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546

พ.ศ. 2549 ถึง ปัจจุบัน พบปัญหาและอุปสรรคของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเชิงประจักษ์และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปพอสรุปได้ดังนี้

1. พ.ร.บ.การอาชีวศึกษาประกาศใช้ไม่ทัน ทำให้โครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษาในรูปของสถาบันการอาชีวศึกษา ไม่มีกฎหมายรองรับ การสั่งการ จึงซับซ้อนจากหน่วยงานในส่วนกลาง และยังเกิดความล่าช้า
2. มีภาระงานมากโครงสร้างใหญ่ขึ้นแต่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ยังได้รับจัดสรรงบประมาณเท่าเดิม จึงมีข้อจำกัดในการทำงาน มีข้อจำกัดด้านคุณภาพของนักเรียน นักศึกษา

3. ขาดครูที่มีความรู้และทักษะในวิชาชีพ เพราะนโยบายรัฐไม่บรรจุข้าราชการเพิ่ม ครูอัตราจ้างเงินเดือนน้อย และไม่ขึ้นเงินเดือน จึงหาครูดี ครูเก่งยาก

การบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานับเป็น 1 ใน 5 แห่งของกระทรวงศึกษาธิการ มีเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นหัวหน้าส่วนราชการ ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 9) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2546 ตามมาตรา 10 การแบ่งส่วนราชการในส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ข, หน้า 4) โดยให้มีหัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1. สำนักรัฐมนตรี
2. สำนักปลัดกระทรวง
3. สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา
4. สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
6. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, (2549 ค) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของประเทศชาติ สมัยนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ครั้งที่ 1 (2543-2547) ไว้ว่า “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมั่งคั่ง กินดีอยู่ดี มีสุข เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” และได้จัดระเบียบวาระแห่งชาติ เป้าหมายของประเทศชาติ และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการไว้ดังนี้

ระเบียบวาระแห่งชาติ

1. ความสามารถในการแข่งขัน
2. ความยากจนและการกระจายรายได้
3. ทูทางสังคม
4. การพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายยุทธศาสตร์ระดับชาติ

1. ประเทศมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้น
2. ขจัดความยากจน

3. ระดับคุณภาพชีวิตดีขึ้นและประชาชนมีความมั่นคงสูงขึ้น

นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ การปฏิรูประบบการศึกษาของชาติเป็นเรื่องใหญ่ มีผลกระทบและเกี่ยวข้องกับคนและองค์การจำนวนมาก ทำให้การเปลี่ยนแปลงองค์การเป็นไปได้ช้า ในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร (2543-2547) ต้องตัดสินใจปรับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการถึง 5 ครั้ง 5 คนดังนี้ คนที่ 1 ได้แก่ ศ. ดร. เกษม วัฒนชัย คนที่ 2 ได้แก่ พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร คนที่ 3 ได้แก่ นายปองพล อดิเรกสาร คนที่ 4 ได้แก่ นายสุวิทย์ คุณกิตติ คนที่ 5 ได้แก่ นายอดิศักดิ์ โพธารามิก และคนที่ 6 ได้แก่ นายจาตุรนต์ ฉายแสง ทำให้มีนโยบายมากเป็นพิเศษ แต่อย่างไรก็ตามเนื้อหาสาระทั้งหมดก็จะสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่อมา พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้ประกาศยุบสภาเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ต่อมาอีก 7 เดือนในคืนวันที่ 19 กันยายน 2549 คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยมี พลเอก สันติ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบกเป็นหัวหน้า ได้เข้าทำการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาล พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ซึ่งอยู่ระหว่างการร่วมประชุมสหประชาชาติที่นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา และจัดตั้งรัฐบาล โดยมี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี และมี ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2549 ซึ่งในส่วนของการศึกษา กำหนดเป็นนโยบายไว้ว่า “เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐาน ของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถานบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา การจัดการศึกษาจะเน้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่ สถานศึกษา และท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชนเพื่อให้การศึกษาสร้างคนและ สร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพและประสิทธิภาพ” จากคำแถลงนโยบายของ พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ดังกล่าวเป็นปฐมบทของพันธกิจที่สำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายในปิงบประมาณ พ.ศ. 2550 – 2551 ไว้ 6 ข้อดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ 6 ข้อ (ของรัฐบาล พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์)

1. เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนัก สำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคนโดย

ให้ชุมชนเป็นพื้นฐาน ของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถานบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา

2. ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึงมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และขยายโอกาสทางการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท

3. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

4. กระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชนและท้องถิ่น

6. พัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้

กรอบแนวคิดการปฏิรูปการศึกษา

1. แนวคิดหลักในการปฏิรูปการศึกษา การดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ตาม พ.ร.บ.ชาบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ให้ครอบคลุมสาระหลักตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1.1 ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

1.2 การปฏิรูปหลักสูตรสถานศึกษา

1.3 การปฏิรูปการเรียนรู้

1.4 การปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

1.5 การปฏิรูประบบการบริหารจัดการ

1.6 การประกันคุณภาพการศึกษา

1.7 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.8 การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา

2. แนวทางในการปฏิรูปการอาชีวศึกษาไปสู่ความสำเร็จ การดำเนินการปฏิรูป การอาชีวศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้นั้น จะต้องยึดแนวทางดำเนินการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

2.1 ความสอดคล้อง ระหว่างหลักสูตรของสถานศึกษากับความต้องการของบุคคลใน ชุมชนหรือสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นภายใต้ การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเน้น การปฏิบัติงานจริงและปฏิบัติงานใน สถานประกอบการ

2.2 ความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ความสามารถและพัฒนาการทั้งด้านทักษะวิชาชีพและทักษะชีวิตร่วมกันสร้างความ เข้มแข็งให้กับผู้เรียน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวมทั้งมีการเชื่อมโยงและประยุกต์สู่การปฏิบัติ จริง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการเทียบโอนประสบการณ์ของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ใน

สถานประกอบการกับประสบการณ์การเรียนรู้ การสอนในสถานศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่สนใจศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ควบคู่กับการศึกษาไปพร้อม ๆ กัน

2.3 คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา คุณลักษณะสำคัญของผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษาจะต้องเป็นที่ยอมรับขององค์กร ซึ่งเป็นผู้ใช้บริการผลผลิตของสถานศึกษา ซึ่งจะมีทั้งหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน คุณลักษณะสำคัญ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป

3 ประการ คือ

2.3.1 เป็นคนคิดคนเก่งมีความสุข

2.3.2 เป็นคนคิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาเป็น

2.3.3 เป็นคนที่สามารถปรับตัวเข้ากับชุมชนหรือสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้

โดยเฉพาะความเก่งนั้น จะมีทักษะความชำนาญตามมาตรฐานวิชาชีพ (Vocational Standard) ของหลักสูตรและสอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพ (Occupation Standard) ที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2549 ก)

นายวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2550) ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไว้ดังนี้

นโยบาย

1. การเพิ่มปริมาณผู้เรียน
2. การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาในโรงเรียนมัธยม
3. การเทียบโอนประสบการณ์ คุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพที่นำสู่การปฏิบัติ
4. หลักสูตร 3 แนวทาง (ใช้ ช่อม สร้าง)
5. ปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน ปฏิรูปวิธีสอบ
6. ความร่วมมือกับสภาอุตสาหกรรมและสถานประกอบการ
7. การสร้างผู้ประกอบการใหม่
8. การพัฒนาอาชีพแบบบูรณาการ
9. คุณธรรมนำวิชาชีพ
10. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการเงิน และบุคลากร
11. การศึกษาคุณงานนักศึกษา (ปวช.1 และ ปวส.1)
12. การจัดการความรู้

วิสัยทัศน์การอาชีวศึกษา

พ.ศ. 2548 – 2549 นายวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการ

งานอาชีวศึกษา วิสัยทัศน์การอาชีวศึกษาไว้ว่า “สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นองค์กรที่มุ่งมั่นในการบริหารจัดการการอาชีวศึกษา ผู้ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวมสถานศึกษาขึ้นเป็นสถาบันการอาชีวศึกษา ให้เป็นศูนย์แห่งความสมานฉันท์ ที่จะเกื้อกูลทรัพยากรต่อกัน ให้เกิดความแข็งแกร่ง ในทุกสาขาวิชาชีพ เพื่อสร้างคุณภาพในการผลิตกำลังคนตั้งแต่ระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล สอดคล้อง กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ความต้องการของตลาดแรงงาน และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี” (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2549 ง)

พ.ศ.2550 – ปัจจุบัน นายวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา วิสัยทัศน์การอาชีวศึกษาไว้ว่า “สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นองค์กรหลักในการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้ประชาชนอย่างทั่วถึง ตลอดชีวิต มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และจัดการองค์ความรู้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและอาชีพอิสระ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ” (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2550)

พันธกิจการอาชีวศึกษา

พ.ศ. 2548 – 2549 นายวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กำหนดพันธกิจการอาชีวศึกษาไว้ว่า “การอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนา กำลังคนทั้งในระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ในทุก สาขาวิชาอย่างมีคุณภาพ และมาตรฐาน ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี สามารถสนองความต้องการของตลาดและการประกอบอาชีพอิสระ” (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2549 ง)

พ.ศ. 2550 – ปัจจุบัน นายวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กำหนดพันธกิจการอาชีวศึกษาไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2550)

1. ผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพทุกระดับอย่างทั่วถึงและเสมอภาค
2. สร้างการบริหารและจัดการอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน
3. วิจัย สร้างนวัตกรรม พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อการประกอบวิชาชีพ

และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน

หน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ข, หน้า 88-94) ได้

กำหนดภารกิจของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเกี่ยวกับการจัดและส่งเสริมการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ โดยให้อำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. จัดทำข้อเสนอแนวนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับ
 2. ดำเนินการและประสานงานเกี่ยวกับมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ
 3. กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดงบประมาณและสนับสนุนทรัพยากร
 4. พัฒนาครูและบุคลากรการอาชีวศึกษา
 5. ส่งเสริมประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และรูปแบบ ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นและสถานประกอบการ
 6. ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการจัดการอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน
 7. จัดระบบ ส่งเสริม และประสานงานเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้ในการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ
 8. ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและดำเนินการตามที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษามอบหมาย
 9. ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่และควรรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย
- เป้าหมายการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2550) ในปีงบประมาณ 2550
1. ปีแห่งการทำงานร่วมกับสถานประกอบการ และสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอย่างใกล้ชิดทั้งในระดับ สอศ. อศจ. และสถานศึกษา
 2. เน้น อศจ. เข้มแข็ง
 3. ปรับบทบาทของสถานศึกษาและวิธีการทำงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนและสถานประกอบการ
 4. ปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในนโยบาย 12 ข้อ
- ส่วนราชการในสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย
1. สำนักอำนวยการ
 2. สำนักความร่วมมือ
 3. สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา
 4. สำนักนโยบายและแผนการอาชีวศึกษา

5. สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา

6. สำนักงานมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ

7. สำนักวิจัยและพัฒนาอาชีวศึกษา

สำนักอำนวยการ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการเกี่ยวกับงานช่วยอำนวยการและงานเลขานุการของสำนักงาน

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา งานเลขานุการของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประธานราชการ
ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป กิจกรรมพิเศษ การประชาสัมพันธ์และงานเผยแพร่
การอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ และงานอื่นใดที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ ของส่วนราชการ
ใดในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. พัฒนาระบบงานและการบริหารงานบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3. ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี การพัสดุ งานอาคารสถานที่ งบประมาณและ
สินทรัพย์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กำหนดและตรวจสอบมาตรฐานอาคาร
งานออกแบบและก่อสร้าง รวมทั้งการประสานและส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษา

4. ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมวินัยและระบบคุณธรรม กฎหมาย นิติกรรม และ
สัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่ง อาญา งานคดีปกครองและงานคดีอื่นที่อยู่ในอำนาจ
หน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

5. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือ
ที่ได้รับมอบหมาย

สำนักความร่วมมือ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาระบบ รูปแบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับความร่วมมือกับเอกชนใน
การจัดการอาชีวศึกษา รวมทั้งติดตามและประเมินผล

2. ส่งเสริมและสนับสนุนเอกชนและสถานประกอบการให้จัดการอาชีวศึกษาให้
สอดคล้องกับหลักสูตร และมาตรฐานการอาชีวศึกษา รวมทั้งการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

3. ส่งเสริมและพัฒนาระบบการสนับสนุนทรัพยากร และการจัดให้มีกองทุน
อาชีวศึกษา

4. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาองค์กรวิชาชีพ กลุ่มอาชีพ และสมาคมอาชีพ

5. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือ
ที่ได้รับมอบหมาย

สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษาในภาพรวมของประเทศ

2. ส่งเสริมและประสานงานติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบริหารและการจัดการอาชีวศึกษา

4. ปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักนโยบายและแผนการอาชีวศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. จัดทำข้อเสนอนโยบาย แผนยุทธศาสตร์การอาชีวศึกษา และเป้าหมายการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา

2. จัดทำข้อเสนอแนะหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณเพื่อการอาชีวศึกษา รวมทั้งการติดตามและประเมินผล

3. พัฒนาระบบข้อมูลเครือข่ายสารสนเทศและส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการอาชีวศึกษา

4. ดำเนินการเกี่ยวกับงานวิเทศสัมพันธ์ การประสานงานนโยบายและความร่วมมือทางการอาชีวศึกษากับองค์กรและหน่วยงานในและต่างประเทศ

5. ปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. จัดทำและประเมินมาตรฐานครูและบุคลากรการอาชีวศึกษา พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแผนการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรการอาชีวศึกษา

2. ติดตามและประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรการอาชีวศึกษา

3. ดำเนินการฝึกอบรมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนในการฝึกอบรมและพัฒนาครู บุคลากรการอาชีวศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการด้านอาชีพ

4. วิจัยและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ ผลิตภัณฑ์และบริการเครื่องจักรกลและเทคโนโลยี พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของครูและบุคลากรอาชีวศึกษา

5. สร้างและพัฒนารูปแบบการฝึกสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา และสร้างเครือข่ายการฝึกอบรมวิชาเรียนครูและบุคลากรอาชีวศึกษา

6. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. วิจัยและพัฒนามาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการอาชีวศึกษาทุกระดับ
2. วิจัยและพัฒนามาตรฐานเงื่อนไขแบบและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา
3. ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาระบบมาตรฐาน การแนะแนวการอาชีวศึกษาและอาชีพ การกำหนดคุณวุฒิวิชาชีพ มาตรฐานวิชาชีพ การเทียบประสบการณ์และการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพ
4. พัฒนาระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพในสถาบันการอาชีวศึกษา สถานศึกษา รวมทั้งระบบการเรียนรู้ที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการกีฬากับการอาชีวศึกษา
5. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษาเพื่อประกอบการเสนอและแนวนโยบาย แผนงาน โครงการ ความต้องการกำลังคนด้านอาชีวศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพ
2. วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเรียนการสอน และการบริหารจัดการอาชีวศึกษาของสถาบันศึกษา รวมทั้งติดตามและประเมินผล
3. ส่งเสริม ผลิต พัฒนา และเผยแพร่ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ทางการอาชีวศึกษาและวิชาชีพเพื่อพัฒนา เทคโนโลยีการอาชีวศึกษาและคุณภาพของนักเรียน นักศึกษา
4. รวบรวมการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำสารสนเทศงานการวิจัยอาชีวศึกษา
5. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษายังประกอบด้วยสถานศึกษาสถานศึกษาในสังกัดอีก 404 แห่ง (เดิม 412 แห่งแยกไปสังกัดมหาวิทยาลัยชุมชน 8 แห่ง) การบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดจะขึ้นตรงต่ออาชีวศึกษาจังหวัด (เดิมทดลองบริหารในรูปสถาบัน 28 แห่งปี 2548 ยกเลิกและให้ไปขึ้นตรงต่ออาชีวศึกษาจังหวัด เพื่อจะปรับโครงสร้างเป็น 76 สถาบันและบวกสถาบันกรุงเทพฯและสถาบันเฉพาะทาง) และอาชีวศึกษาจังหวัดขึ้นตรงต่อสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2549 ช) ว่าด้วยการบริหาร

สถานศึกษา พ.ศ.2549 สถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษา ฝึกอบรม และส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ตามนโยบายของรัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวให้สถานศึกษาดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดการศึกษาให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงาน สถานประกอบการ และการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อการดำรงชีวิตตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม ท้องถิ่น วัฒนธรรมเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการปฏิบัติงานจริง ตามความพร้อม และศักยภาพของสถานศึกษา

2. จัดการศึกษาโดยประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาที่อยู่ภายใน จังหวัดนั้น ทั้งในด้านการจัดการวิชาการ การใช้บุคลากรและทรัพยากรร่วมกัน

3. จัดการศึกษาโดยการระดมทรัพยากรด้านการเงิน ทรัพย์สิน และบุคลากรทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น รวมทั้งความร่วมมือในการจัดกิจกรรม และการจัดหาทุนเพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษา

4. จัดการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีสมรรถนะทางวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพเป็นพลเมืองดีของสังคม มีความสามารถในการคิด เรียนรู้ วางแผนและพัฒนาตนเอง

5. เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนและท้องถิ่น

6. วิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

7. ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ส่งเสริมการกีฬา พละนันทิ และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

8. ส่งเสริมการจัดการศึกษาเชิงธุรกิจ การรับงานการค้า และการรับจัดทำ รับบริการ ผลิตเพื่อจำหน่ายที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน

สถานศึกษาแบ่งการบริหารออกเป็น 4 ฝ่ายคือ

1. ฝ่ายบริหารทรัพยากร
2. ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ
3. ฝ่ายพัฒนาการศึกษา
4. ฝ่ายวิชาการ

การจัดการอาชีวศึกษา

อุดมการณ์และหลักการในการจัดการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2549 จ, หน้า 6-19) กล่าวถึงอุดมการณ์ที่สำคัญในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อการพัฒนากำลังคนกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดคุณภาพตามสมรรถนะวิชาชีพที่กำหนดไว้ โดยจัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาชาติ ปรัชญาการอาชีวศึกษา ภายใต้การสนับสนุนทรัพยากรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และนโยบายด้านการศึกษารัฐบาลให้ยึดหลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา พัฒนาได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ สามารถพึ่งตนเองได้และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ

หลักการในการจัดการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2549 จ) ได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการกำกับ ดูแล ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 6 มาตรฐาน 34 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาวชิชีพ

มาตรฐานที่ 2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานที่ 4 การบริการวิชาชีพสู่สังคม

มาตรฐานที่ 5 นวัตกรรมและการวิจัย

มาตรฐานที่ 6 ภาวะผู้นำและการจัดการ

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาวชิชีพ

ข้อกำหนดที่ 1 สถานศึกษาควรจัดการพัฒนาผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

ข้อกำหนดที่ 1.1 ความรู้และทักษะตามหลักสูตรที่เหมาะสมกับเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ร้อยละของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดตามชั้นปี

ข้อกำหนดที่ 1.2 ความรู้ความเข้าใจในหลักการด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ให้

สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานอาชีพได้

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ร้อยละของผู้เรียนที่สามารถประยุกต์หลักการทางวิทยาศาสตร์และ

คณิตศาสตร์มาใช้แก้ปัญหาในการปฏิบัติงานอาชีพอย่างเป็นระบบ

ข้อกำหนดที่ 1.3 ทักษะในการใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ร้อยละของผู้เรียนที่มีทักษะในการสื่อสารด้านการฟัง การอ่าน การเขียน และการสนทนาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

ข้อกำหนดที่ 1.4 ความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นในการศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ร้อยละของผู้เรียนที่มีความสามารถใช้ความรู้และเทคโนโลยีที่จำเป็นในการศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติงานวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม

ข้อกำหนดที่ 1.5 คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงามในวิชาชีพ การมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ร้อยละของผู้เรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงามในวิชาชีพมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ข้อกำหนดที่ 1.6 ความรู้และทักษะตามมาตรฐานวิชาชีพ และหลักสูตรสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 6 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์ การสำเร็จการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 7 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่ผ่านการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ

ข้อกำหนดที่ 1.7 ความรู้และทักษะในการหางานทำ การศึกษาต่อและการประกอบอาชีพอิสระ

ตัวบ่งชี้ที่ 8 ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้งานทำในสถานประกอบการ ประกอบอาชีพอิสระหรือศึกษาต่อภายใน 1 ปี

ข้อกำหนดที่ 1.8 คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่สถานประกอบการหรือหน่วยงานพึงพอใจ

ตัวบ่งชี้ที่ 9 ระดับความพึงพอใจของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา

มาตรฐานที่ 2 หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ข้อกำหนดที่ 2 สถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนดังนี้

ข้อกำหนดที่ 2.1 ร่วมมือกับสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

ตัวบ่งชี้ที่ 10 ระดับคุณภาพของหลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษาที่มี การพัฒนา

ตามความต้องการของตลาดแรงงาน

ข้อกำหนดที่ 2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 11 ระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการฝึกทักษะวิชาชีพ มีการฝึกปฏิบัติงานจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติ เต็มตามศักยภาพ และพึงพอใจต่อคุณภาพการสอน

ตัวบ่งชี้ที่ 12 ร้อยละของงบประมาณที่สถานศึกษาจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

ข้อกำหนดที่ 2.3 จัดระบบคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมและเพียงพอในแต่ละสาขาวิชา

ตัวบ่งชี้ที่ 13 ระดับความเหมาะสมและเพียงพอของระบบคอมพิวเตอร์ในแต่ละสาขาวิชา

ข้อกำหนดที่ 2.4 จัดสถานที่เรียน สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน สถานที่ศึกษาค้นคว้าให้เหมาะสมกับสาขาวิชา

ตัวบ่งชี้ที่ 14 ระดับความเหมาะสมในการจัดอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ศูนย์วิทยะบริการ โรงฝึกงาน พื้นที่ฝึกปฏิบัติงานเหมาะสมกับวิชาที่เรียน มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อกำหนดที่ 2.5 จัดระบบความปลอดภัยของสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 15 ระดับคุณภาพการจัดระบบความปลอดภัยของสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ข้อกำหนดที่ 2.6 พัฒนาศักยภาพทุกคนของสถานศึกษาในงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 16 ร้อยละของบุคลากรในสถานศึกษาที่ในรับการพัฒนาตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ

ข้อกำหนดที่ 2.7 ระดมทรัพยากรจากทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาร่วมกันจัดการศึกษาทั้งในระบบและทวิภาคีอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 17 จำนวนครั้งหรือปริมาณในการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 18 จำนวนสถานประกอบการที่มีการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษา จัดการเรียนระบบทวิภาคีและระบบปกติ

ตัวบ่งชี้ที่ 19 จำนวนคน ชั่วโมง ของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มี

ส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 20 อัตราส่วนของผู้สอนประจำที่มีคุณวุฒิด้านวิชาชีพต่อผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชา

ตัวบ่งชี้ที่ 21 อัตราส่วนของผู้สอนประจำต่อผู้เรียน

มาตรฐานที่ 3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ข้อกำหนดที่ 3 สถานศึกษาศึกษาควรกำหนดแนวทางในการดูแลผู้เรียนและจัดกิจกรรม ดังนี้

ข้อกำหนดที่ 3.1 จัดทำระบบดูแลให้คำปรึกษาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 22 จำนวนครั้งของการจัดให้ผู้เรียนพบอาจารย์ที่ปรึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 23 จำนวนครั้งของการจัดบริการ ตรวจสอบสารสนเทศคิดให้ผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 24 ร้อยละของผู้เรียนที่ออกกลางคันเมื่อเทียบกับเมื่อแรกเข้า

ข้อกำหนดที่ 3.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงาม

ในวิชาชีพ รวมทั้งด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์

ตัวบ่งชี้ที่ 25 จำนวนครั้งและประเภทของกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านวิชาการ คุณธรรม

จริยธรรม ค่านิยมที่พึงามในวิชาชีพ รวมทั้งด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์

ข้อกำหนดที่ 3.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี

และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ตัวบ่งชี้ที่ 26 จำนวนครั้งและประเภทของกิจกรรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

วัฒนธรรม ประเพณี และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

มาตรฐานที่ 4 การบริการวิชาชีพสู่สังคม

ข้อกำหนดที่ 4 สถานศึกษาศึกษาควรมีการบริการวิชาชีพสู่สังคม ดังนี้

ข้อกำหนดที่ 4.1 บริการวิชาชีพที่เหมาะสมตามความต้องการของชุมชน สังคม องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 27 จำนวนและประสิทธิผลของกิจกรรม โครงการที่ให้บริการวิชาชีพและส่งเสริมความรู้ในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นและกิจกรรม โครงการฝึกทักษะวิชาชีพ เพื่อการประกอบอาชีพของประชาชน

ข้อกำหนดที่ 4.2 จัดสรรงบประมาณเพื่อการบริการวิชาชีพอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับแผนการบริการวิชาชีพที่กำหนด

ตัวบ่งชี้ที่ 28 ร้อยละของงบประมาณในการจัดกิจกรรม โครงการที่ให้บริการวิชาชีพและส่งเสริมความรู้ในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น และกิจกรรม โครงการฝึกทักษะวิชาชีพ เพื่อการประกอบอาชีพของประชาชนต่องบประมาณทั้งหมด

มาตรฐานที่ 5 นวัตกรรมและการวิจัย

ข้อกำหนดที่ 5 สถานศึกษาควรมีการจัดการเกี่ยวกับนวัตกรรมและการวิจัย ดังนี้

ข้อกำหนดที่ 5.1 ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการสร้างและพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย และโครงการที่นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ
ตัวบ่งชี้ที่ 29 จำนวนนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย และโครงการที่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน การประกอบอาชีพหรือการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และประเทศที่นำไปสู่การแข่งขันในระดับชาติ

ข้อกำหนดที่ 5.2 จัดสรรงบประมาณในการสร้าง พัฒนา และเผยแพร่พัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย และโครงการที่นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ตัวบ่งชี้ที่ 30 ร้อยละของงบประมาณที่ใช้ในการสร้าง พัฒนา และเผยแพร่ นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย และ โครงการต้องบ่งชี้การทั้งหมด

ข้อกำหนดที่ 5.3 จัดการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนานวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย และ โครงการที่นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ตัวบ่งชี้ที่ 31 จำนวนครั้งและช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานวิจัย และ โครงการที่นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรฐานที่ 6 ภาวะผู้นำและการจัดการ

ข้อกำหนดที่ 6 ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำและจัดการศึกษาในสถานศึกษาดังนี้

ข้อกำหนดที่ 6.1 ใช้ภาวะผู้นำและการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารในการผสมผสานความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา และหน่วยงาน หรือบุคคลภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 32 ระดับคุณภาพการบริหารงานของผู้บริหารที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ และการมีส่วนร่วมของประชาคมอาชีวศึกษาด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้

ข้อกำหนดที่ 6.2 จัดระบบการดูแลบุคลากรของสถานศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามจรรยาบรรณมาตรฐานวิชาชีพ

ตัวบ่งชี้ที่ 33 ร้อยละของบุคลากรในสถานศึกษาที่สามารถปฏิบัติตามจรรยาบรรณมาตรฐานวิชาชีพได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ข้อกำหนดที่ 6.3 จัดระบบสารสนเทศ และการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาสถานศึกษา

อย่างเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 34 ระดับคุณภาพการจากระบบสารสนเทศ และการจัดการความรู้ของ
สถานศึกษา

ปัจจุบันสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีจำนวน 404 แห่ง
(สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2549ข) ประกอบด้วย

1. วิทยาลัยเทคนิค	109	แห่ง
2. วิทยาลัยอาชีวศึกษา	36	แห่ง
3. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี	44	แห่ง
4. วิทยาลัยสารพัดช่าง	54	แห่ง
5. วิทยาลัยการอาชีพ	144	แห่ง
6. วิทยาลัยพาณิชยกรรม	5	แห่ง
7. วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมการต่อเรือ	3	แห่ง
8. วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม	2	แห่ง
9. วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว	3	แห่ง
10. วิทยาลัยประมง	3	แห่ง
11. กาญจนภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวง	1	แห่ง

ความคาดหวังในการจัดการเรียนการสอน

ความหมายของความคาดหวัง

ฟิชไบน์ และเอจเซน (Fishbein & Ajzen, 1975 อ้างถึงใน นพรัตน์ ผลาพิบูลย์ และคณะ, 2527, หน้า 1) ได้อธิบายคำว่า คาดหวัง ไว้ว่าหมายถึง การที่บุคคลรับรู้คาดคะเนว่าตนเองน่าจะทำอะไรได้เพียงใด นับเป็นการคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นได้จริงจากการกระทำของตนเอง (Anticipated Outcome) ซึ่งอาจจะแตกต่างจากผลที่บุคคลปรารถนามุ่งหวังที่จะได้ (Desired Outcome or Aspiration)

สุริย์ กาญจนวงศ์ (2541, หน้า 138) กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ (ที่ถูกรับรู้) อย่างคลุมเครือว่า การเสริมแรงที่แน่นอนอย่างหนึ่งจะเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำเฉพาะอย่าง (Expectancy Refers to the Subjectively Held Probability that a Certain Reinforcement will Occur as a Result of a Specific Behavior) ความคาดหวัง ตามแนวคิดของรอยเตอร์ เป็นสิ่งคลุมเครือที่อาจจะสอดคล้องโอกาสที่จะเกิดขึ้นจริง หรืออาจไม่สอดคล้องก็ได้ ความคาดหวังเกิดขึ้นบนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมในสถานการณ์คล้ายคลึงกัน

เผ่าถิณญ โฉมพะเนาว์ (2542, หน้า 5 อ้างถึงใน สุภัทรา ดังธรรมมาร, 2544, หน้า 8) ได้

ให้ความหมายเกี่ยวกับความคาดหวังว่าความคาดหวังมีรากฐานมาจากแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมหรือการกระทำเป็นผลมาจากการเลือกอย่างมีสติ และบุคคลจะเลือกกระทำในสิ่งที่เขาเชื่อว่าให้ผลตอบแทนสูงสุด

ตุ๊กตรา ตั้งธรรมากร (2544, หน้า 7) กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึง การที่อินทรีย์ คาดว่าจะได้รับหรือประสบสิ่งเร้าที่พอใจอีก ดังนั้น ถ้ากระตุ้นอินทรีย์ให้มีความคาดหวังมากขึ้นเท่าใด ก็ย่อมที่จะแน่วแน้มที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา

พร เกาทัณฑ์ทอง (2545, หน้า 13) ความคาดหวัง เป็นระดับพฤติกรรมของบุคคลใด บุคคลหนึ่ง ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของตนในการตัดสินใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดหรือต้องการให้เป็นไปตามความต้องการของตน

จากความหมายของนักการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปความหมายของความคาดหวังได้ว่า ความคาดหวังเป็นความรู้สึกคาดการณ์ ประเมินา หรือ เป้าประสงค์ของบุคคล สำหรับตนเองในอนาคตที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยสิ่งนั้นอาจเป็นรูปธรรม หรือนามธรรมก็ได้ ต้องการทำให้สำเร็จ ทั้งนี้ความรู้สึกคาดการณ์ ประเมินา หรือ เป้าประสงค์อาจแตกต่างกันไปโดยจะขึ้นอยู่กับภูมิหลัง ประสบการณ์ ความสนใจ ความสามารถและสภาพของคน และการเห็นคุณค่าของความสำเร็จและผลตอบแทนที่จะได้รับ

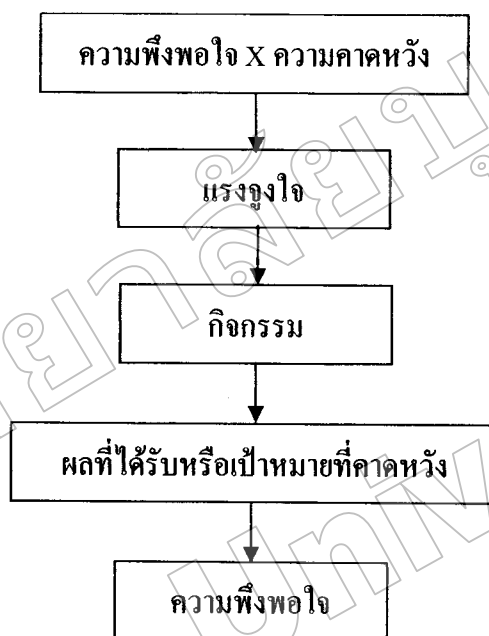
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวัง

วรูม (Vroom, 1970 อ้างถึงใน พร เกาทัณฑ์ทอง, 2545, หน้า 19) กล่าวว่าแนวความคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง หรือ V.I.E. Theory ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. V = Valence หมายถึง ความพึงพอใจ โดยแนวคิดเกี่ยวกับ Valance หมายถึง ความพึงพอใจของมนุษย์ที่มีต่อผลลัพธ์ (Outcome) ของการกระทำ ลักษณะที่สำคัญที่สุดของความพึงพอใจของมนุษย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ที่เกิดจากการทำงาน คือ ระดับความพึงพอใจที่มนุษย์คาดหวังว่าจะได้จากผลลัพธ์นั้น ไม่ใช่เกิดจากการเห็นคุณค่าที่แท้จริงของผลลัพธ์นั้นเสมอไป เช่น การที่เลือกทำงานในบริษัทเอกชนที่มีอัตราเงินเดือนสูงกว่าระบบราชการ เพราะต้องการค่าจ้างที่สูงขึ้น ไม่ใช่เลือกเพราะตรงกับความต้องการที่วางไว้

2. I = Instrumentality หมายถึง เครื่องมือ อุปกรณ์ วิธีทางที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจ Vroom อธิบายว่า Instrumentality หมายถึง ความเชื่อถือ วิธีการในการเชื่อมโยงผลลัพธ์อย่างหนึ่งไปสู่ผลลัพธ์อีกหลายอย่าง เช่น นักเรียนเชื่อว่าการเรียนจะเป็นวิธีการไปสู่การสอบได้ การสอบได้ที่หนึ่งไปสู่การได้รับประกาศนียบัตร และทั้งการสอบได้และได้รับประกาศนียบัตรจะนำไปสู่การบรรจุเข้าทำงาน โดยสรุปแล้ว Instrumentality หมายถึง วิธีการที่มนุษย์เชื่อว่าจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจและสามารถนำไปสู่เป้าหมาย (Goal) ที่วางไว้ได้สำเร็จ

3. E = Expectancy หมายถึง ความคาดหวังของบุคคลนั้น ๆ บุคคลมีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค หากความต้องการพื้นฐานเหล่านี้ได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะมีความต้องการในระดับสูงขึ้น ๆ ดังแสดงในแผนภูมิ

ภาพที่ 2 แสดงแนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวัง

วรูม (Vroom, 1970, pp. 91-103 อ้างถึงใน พรพิมล ภาชนะ, 2544, หน้า 7-14) กล่าวว่า การที่มนุษย์จะเลือกหรือตัดสินใจกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น มีสาเหตุหรือแรงจูงใจโดยอาศัยเหตุผล และหลาย ๆ ปัจจัยประกอบกัน มิได้เกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง โดยที่บุคคลนั้นจะต้องมีความคาดหวังดังต่อไปนี้

1. ผลตอบแทนที่ได้รับ
2. ความพอใจ ไม่พอใจต่อผลตอบแทนที่ได้รับ
3. ผลตอบแทนที่ได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น
4. โอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนตามความคาดหวัง

ทั้งนี้ วรูม (Vroom) เชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีความโน้มเอียงเข้าหาความสุข และพยายามหลีกเลี่ยงความทุกข์ทั้งมวลเท่าที่จะทำได้ และเพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกที่ใช้ปัญญา ใช้ความคิด หลักการและเหตุผลในการตัดสินใจว่าจะกระทำพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยสนองความต้องการของตนเอง จึงเกิดข้อดกกลบเบื้องต้น ดังนี้

1. พฤติกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดขึ้นจากแรงผลักดันทั้งภายในและภายนอก
2. มนุษย์แต่ละคนนั้นมีความต้องการความปรารถนา และเป้าหมายต่างกัน
3. การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์เกิดเนื่องจากการประเมินคุณค่าของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นภายหลังการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ

นอกจากนี้ วรูม (Vroom) ยังได้กล่าวว่า ความคาดหวังของบุคคลประกอบด้วย องค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการคือ

1. ความคาดหวังในความพยายามต่อการกระทำ หรือการปฏิบัติการเป็นการประมาณการ หรือคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าว่า มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ต่อการแสดงพฤติกรรมหรือการลงมือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ โดยพิจารณาระหว่างความสามารถ ของคนกับความพร้อมแต่ละด้านในสถานการณ์ต่าง ๆ
2. ความคาดหวังในการกระทำต่อผลลัพธ์ หรือผลการปฏิบัติงานเป็นการคาดการณ์ หรือ ประมาณการไว้ล่วงหน้า ก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมหรือลงมือทำงานว่า ถ้ากระทำแล้วจะได้รับ ผลลัพธ์อย่างไร
3. ความคาดหวังในคุณค่าของผลลัพธ์ หรือรางวัลเป็นการคาดการณ์หรือประมาณ การในการให้คุณค่าของผลลัพธ์ หรือรางวัลจากการกระทำขึ้นนั้น ๆ ซึ่งบุคคลจะมีความคาดการณ์ หรือการประมาณการในการให้คุณค่าของผลลัพธ์แตกต่างออกไปแต่ละบุคคล และหากสิ่งใดที่มี การให้คุณค่าสูงก็จะเป็นการจูงใจให้บุคคลเกิดการตัดสินใจเลือก

แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังในการจัดการศึกษา

ความสำคัญของการศึกษาต่อในประเทศไทย การศึกษาต่อไม่ว่าระดับใดก็ตามมีความสำคัญอย่างมากในหลาย ๆ ด้าน ดังที่ พรนิภา กันทรากกร (2530, หน้า 14-15) กล่าวว่าไว้ว่า เนื่องจากการศึกษามีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ และการพัฒนาสังคมของ ประเทศไทยโดยส่วนรวม การศึกษาต่อไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตาม จึงเป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่ม ศักยภาพและคุณภาพของประชากรในประเทศ แต่เมื่อพิจารณาถึงปัญหาหลักของการจัดการศึกษา ในประเทศไทย ซึ่งมี 10 ประการด้วยกัน คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา อันเนื่องมาจากความแตกต่างในด้าน โอกาสของการศึกษา หลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ และคุณภาพของการศึกษาระหว่างเด็กใน เมืองและชนบท เพราะสถานศึกษาในระดับสูงส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในตัวเมือง หรือในส่วนกลาง และ ยังมีสภาพดีกว่าสถานศึกษาในชนบทอีกด้วย
2. ปัญหาการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระบบการศึกษา วิธีการคัดเลือกบุคคลเข้าต่อใน ระดับสูง ส่วนใหญ่เน้นความรู้ด้านวิชาการ และเป็นระบบการคัดเลือกแบบแพ้คัดออก ทำให้เด็ก

ที่มาจากรอบครัวที่ยากจนและเด็กในชนบทมีโอกาเรียนต่อในระดับสูงได้น้อย

3. ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของการศึกษา มีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษา ต่าง ๆ โดยเฉพาะระหว่างสถานศึกษาในเมืองและในชนบท
4. ปัญหาการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร และเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกัน ระหว่างหลักสูตรใหม่และวิธีการสอน
5. ปัญหาเกี่ยวกับระบบบริหารและการจัดการศึกษาที่ขาดการต่อเนื่อง ประสานสัมพันธ์กัน
6. ปัญหาการระดมและกระจายการบริหารการศึกษา อันเนื่องมาจากการจัดสรรงบประมาณ และความเหลื่อมล้ำในการกระจายทรัพยากรเพื่อการศึกษา
7. ปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษาระหว่างรัฐและเอกชน ซึ่งยังมีความแตกต่างอยู่มาก
8. ปัญหาการวิจัยทางการศึกษา ยัง ไม่แพร่หลายและ ไม่ได้นำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา
9. ปัญหาความมั่นคง การพัฒนาด้านศีลธรรม จริยธรรม และพลานามัย การเรียนการสอนยังไม่สามารถสนองให้ประชาชนมีความสำนึกในประโยชน์ส่วนรวม คุณธรรมและจริยธรรมได้และยังขาดการส่งเสริมการกีฬาและการนันทนาการ
10. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา สถานศึกษายังมีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อยมาก

จากปัญหาทั้ง 10 ประการ จะเห็นได้ว่า 3 ปัญหาแรกซึ่งกล่าวถึงความเสมอภาคทางการศึกษา การคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ และคุณภาพทางการศึกษานั้น แสดงให้เห็นว่าในจำนวนผู้ที่เข้าสู่ระบบการศึกษา ได้เกิดข้อเสียเปรียบในตัวผู้เรียนที่เห็นได้ชัด คือโอกาสในการศึกษาต่อ อันเนื่องมาจากความแตกต่างด้านภูมิศาสตร์ สถานที่ตั้งของแหล่งการศึกษาวิธีการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อและคุณภาพของผู้ที่จบการศึกษาในสถานที่ต่าง ๆ กัน ซึ่งปัญหาการศึกษาต่อ ของนักเรียนในระดับต่าง ๆ นับเป็นปัญหาของการจัดการศึกษาไทยที่เกิดขึ้นตลอดมา รัฐบาลทุกรัฐบาลได้พยายามกระตุ้นให้นักเรียนได้ศึกษาต่อให้มากขึ้น เพราะตระหนักดีว่าการพัฒนาประเทศโดยใช้ประชาชนที่มีความรู้ระดับประถมศึกษา ซึ่งได้รับความรู้ด้านวิชาชีพเฉพาะพื้นฐานต่าง ๆ ขาดความรู้ และทักษะวิชาชีพ โอกาสที่จะปรับปรุงความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของคนให้ดีขึ้นก็เป็นไปได้ยาก

ความคาดหวังกับค่านิยมในอาชีพ ตลาดแรงงาน และเกี่ยวกับชื่อเสียง

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2545, หน้า 239, 361) กล่าวว่าไว้ว่าวัยรุ่นมีอายุประมาณ 12 – 25 ปี และมีความต้องการเลือกอาชีพ เด็กวัยรุ่นโตพอที่จะมองเห็นความสำคัญของอาชีพ และเข้าใจว่าอาชีพนำมาซึ่งสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม อาชีพเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงสถานะความเป็นผู้ใหญ่ การที่คนใดจะมีอาชีพอย่างไรนั้นจะต้องมีความรู้เป็นฐาน เด็กบางคนซึ่งไม่เคยสนใจและ

เตรียมตัวเพื่อเลือกอาชีพจะเริ่มมีความต้องการนี้ในระยะนี้ ทั้งจากผลกระทบสภาวะภายในตนเองหรือและอิทธิพลของเพื่อนร่วมวัย พ่อแม่ผู้ปกครอง และสังคม

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2525, หน้า 4) กล่าวว่าในการตัดสินใจเรียนต่อจะต้องเข้าใจประเภทและลักษณะงานอาชีพ คุณสมบัติของผู้ที่จะประกอบอาชีพ รายได้เงินเดือน ศักยภาพผลตอบแทนอื่น ๆ และโอกาสก้าวหน้าด้านการตลาด ควรหาข้อมูล สภาพปัจจุบันและอนาคตที่ตลาดกำลังขาดแคลน ชาตรี आयुวัฒน์ (2532, อ้างถึงใน นวตฉวี วิสาลศิริกุล, 2538, หน้า 27) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนต่อ คือ องค์ประกอบด้านอาชีพ ซึ่งเรียกสำเร็จแล้วหางานทำได้ง่ายสามารถใช้วิชาชีพหารายได้พิเศษ เป็นอาชีพที่มีรายได้ดีเพื่อนำไปประกอบอาชีพดาว สมศรี โหน่ง (2540, หน้า 103) พบว่า มุลเหตุจูงใจนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ต่อการศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในด้านนี้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ปรากฏว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสูงสุดคือประเทศชาติต้องการแรงงานประเภทช่างอุตสาหกรรม

ทองปาน แวงโสธรณ์ (2542, หน้า 86) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการเลือกเรียนสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการเรียนสายอาชีพเพื่อนำไปประกอบอาชีพประกอบกับตนเองมีพรสวรรค์ในวิชาชีพที่เลือกเรียน จิตติมา รักนาค (2542, หน้า 125) ได้ทำการวิจัยเรื่องสำรวจความสนใจอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ที่สนใจในวิชาชีพต้องการนำความรู้ที่ได้ไปประกอบเป็นอาชีพหลักได้และสุภาภรณ์ เตอเลิศวิชัย (2542, หน้า 108) พบว่า องค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับอาชีพนักเรียนเลือกเรียนสาขาวิชาชีพ เนื่องจากมีโอกาสหางานทำได้ง่าย รายได้สูง มีความมั่นคง และความก้าวหน้าในงานอาชีพ

นอกจากนี้ยังมีนักวิจัยชาวต่างประเทศอีกหลายท่าน ซุปเปอร์ (Super, 1969) กล่าวว่า การเลือกอาชีพและระดับอาชีพมีความสัมพันธ์กับความต้องการ ความสนใจ ค่านิยม ทักษะเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลระดับการศึกษา และความต้องการของตลาดแรงงาน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ค่านิยมในอาชีพและตลาดแรงงานส่งผลต่อความคาดหวังของนักเรียน โดยส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับกระแสความนิยมของคนในสังคม ในการเรียนสายอาชีพต่อนั้นผู้เรียนจะคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงาน การเลือกอาชีพนี้มีแนวความคิดว่าบุคคลเลือกอาชีพเพื่อให้สนองความต้องการของตนซึ่งจะทำให้มีแนวโน้มประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานและมีมีความสุขในการประกอบอาชีพนั้นสรุปความต้องการเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ คือ ต้องการยอมรับจากบุคคลอื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ได้รับ

ความรักความอบอุ่นมีสัมพันธภาพที่ดี ต้องการประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำ ต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น ควบคุมผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นแสดงตนให้คนอื่นเห็น มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ปฏิบัติตามค่านิยมที่ตนยึดถือ ชอบทำตามผู้อื่น ไม่ต้องการมีความรับผิดชอบมาก ต้องการแสดงความคิดริเริ่มในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ต้องการความมั่นคงทางเศรษฐกิจมีรายได้สม่ำเสมอ ต้องการทำงานอิสระเป็นของตัวเอง

ในการเรียนค่อนันปัจจัยด้านเกียรติยศชื่อเสียงเป็นความคาดหวังและเป็นค่านิยมในการตัดสินใจเรียนต่อของนักเรียน อาชีพที่เป็นที่นิยมและได้รับการยกย่องจากสังคม จะส่งผลให้มีความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในวิชาชีพนั้น ดังเช่นงานวิจัยของนักการศึกษาต่อไปนี้

เป็รื่อง จินดา (2519, หน้า 96) สมพงษ์ อากาพันธ์ (2519, หน้า 111) และประมวลวิทยากร (2520, หน้า 103) ได้ศึกษาการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ข้อค้นพบสอดคล้องกันว่า เหตุผลหรือแรงจูงใจในการเลือกอาชีพของนักเรียน คำนึงถึงความต้องการด้านเกียรติยศชื่อเสียงอันดับ 2

นิตยา ธรรมพันธ์ (2523, หน้า 84) ได้ศึกษาค่านิยมในอาชีพและการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 โรงเรียนมัธยมรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส พบว่าอันดับค่านิยมในอาชีพของนักเรียนชายหญิงทางด้านเกียรติยศชื่อเสียงอยู่อันดับ 3 สอดคล้องกับ อนงค์ สกุลกู (2529, หน้า 86) ซึ่งได้ศึกษาความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า นักเรียนทั้ง 2 ระดับสนใจในหมวดวิชาอาชีพวิชาชีพวิชาการมากที่สุดให้เหตุผลทางค่านิยมในอาชีพด้านเกียรติยศชื่อเสียงเป็นอันดับ 3

การิสัน (Garrison, 1964, pp. 415-423) ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น

1. องค์ประกอบทางด้านบุคคล ได้แก่ บิดามารดา ญาติพี่น้อง เพื่อน ตลอดจนผู้ที่เด็กรู้จัก
2. องค์ประกอบทางด้านส่วนตัวนักเรียน เช่น เพศ สติปัญญา ค่านิยม ความสนใจ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อนในวัยเดียวกัน และทัศนคติของเด็กที่มีต่ออาชีพนั้น ๆ
3. องค์ประกอบทางสังคม เช่น ความต้องการของสังคม เพราะความต้องการทางสังคมส่งผลถึงโอกาสที่จะได้งานทำ และความก้าวหน้าในการทำงาน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า เกียรติยศชื่อเสียงที่ได้จากการเรียนและการประกอบอาชีพนั้นน่าจะมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังในการเรียนวิชาชีพ

ความหวังของการนำความรู้ไปช่วยเหลือสังคม

รังรอง สีทองดี (2535, หน้า 266-267) กล่าวว่าแรงจูงใจด้านการนำความรู้ไปช่วยเหลือสังคม เช่น ด้านการนำความรู้ไปถ่ายทอดให้ผู้สนใจที่จะเรียนเกี่ยวกับการนำความรู้ไปพัฒนาครอบครัว เกี่ยวกับการเป็นวิชาชีพที่เหมาะสมกับสภาพชุมชนที่อาศัยอยู่ เกี่ยวกับการเตรียมตัวในการที่จะให้บริการสังคม เกี่ยวกับการเข้าใจในเรื่องมนุษย์สัมพันธ์มากยิ่งขึ้น เกี่ยวกับการปรับปรุงความสามารถในการรับใช้เพื่อนมนุษย์และสังคม เกี่ยวกับการปรับปรุงความสามารถในการมีส่วนร่วมงานชุมชน ที่เป็นเช่นนี้เพราะในปัจจุบันมีการตื่นตัวในการศึกษาและนำการศึกษาไปใช้แก้ปัญหาและพัฒนาสังคม ฉะนั้นการมีความรู้เพิ่มขึ้นเป็นสิ่งจำเป็น เหตุผลนี้อาจเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจเข้าเรียนต่อในโรงเรียนอาชีวศึกษา ด้านการนำความรู้ไปช่วยเหลือสังคม ได้มีผู้ศึกษาวิจัยดังนี้ ไชยสิทธิ์ ไกรคุณาคัย (2532, หน้า 207) พบว่า นักเรียนเลือกเรียนสาขาวิชาชีพประเภทพาณิชยกรรม และช่างอุตสาหกรรมด้วยตนเองมากที่สุด และวิชาชีพที่เลือกมีความสำคัญต่อชุมชนที่กำลังพัฒนาและเปลี่ยนแปลง

นวลนวี วิศาลศิริกุล (2538, หน้า 83) ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการมาเรียนของนักเรียนโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพ สุวิมล ไชยเพชร (2536) การศึกษานอกระบบในกรุงเทพมหานครและฉะเชิงเทรา ธรรมกุลมณฑล (2534, หน้า 125-126) ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบด้านแรงจูงใจในการเข้าเรียนของนักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ประเภทการศึกษานอกระบบ ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้พบผลการวิจัยที่ตรงกันคือ ด้านการนำความรู้ไปช่วยเหลือสังคม มีแรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับวุฒิชัย วัชรพงศ์ (2541, หน้า 88) ได้ทำรายงานการวิจัยเรื่องความคิดเห็นในการจัดการศึกษาให้แก่บุตรของชาวไทยมุสลิม ในพื้นที่ภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรที่ศึกษาจบแล้วประกอบอาชีพและนำความรู้กลับไปพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

เอ็ดมิสตันและสตาร์ (Edmiston & Star, 1988 อ้างถึงใน ชาญวิทย์ กลิ่นเลขา, 2539, หน้า 153) ได้แสดงถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน คือการได้มีโอกาสรับใช้เพื่อนมนุษย์ รองลงไปคือความพึงพอใจในงาน การได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม การได้รับการยกย่องจากผู้อื่น และความมั่นคงของงาน

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่าง การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ทั้ง 5 ด้าน และรายละเอียดในเรื่องสำคัญ	แนวทางพัฒนานักศึกษา
ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ เรื่องที่ 1 ความปลอดภัยในการฝึกงาน ปฏิบัติงาน และจัดกิจกรรม เรื่องที่ 2 การบำรุงรักษาเครื่องมือและ เครื่องจักร เรื่องที่ 3 การควบคุมการผลิต	1. กำหนดไว้ในหลักสูตร การให้ความรู้ทาง เชิงวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย 2. ศึกษาดูงานในสถานประกอบการ หรือการ จัด นิทรรศการของหน่วยงานต่าง ๆ 3. ให้ครูผู้สอนฝึกอบรมพิเศษให้มีความรู้และ ตระหนักในความสำคัญ 4. ให้นักเรียนได้แสดงออกถึงผลจากการเรียน อาจ เป็นไปในรูปของการจัดนิทรรศการ การเสนอ ผลงาน การทดสอบ ฯลฯ 5. สอดแทรกกรณีศึกษาไว้ในบทเรียนอื่น ๆ รวมทั้งการอบรมเพื่อให้นักศึกษาตระหนัก ถึงความสำคัญและผลเสียที่จะเกิดขึ้น 6. สังเกตพฤติกรรมนักศึกษาในเรื่องนี้ และ ชักชวนให้ลูกคิดจนเป็นกิจนิสัย 1. ให้โอกาสนักศึกษาได้มีประสบการณ์และ ทักษะจนครบวงจรของอาชีพศึกษา คือ ผลิตได้ จำหน่าย บริการ บริโภคเป็น และ มีความสามารถในการจัดการโดยที่ครู- อาจารย์ จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ของวงจรของการสร้างทักษะการผลิต จำหน่าย บริการ และการจัดการ 2. ใบงานซึ่งกำหนดการผลิตและในลักษณะ ของการผลิตนั้น จะต้องรู้แบบกำหนดและ ตรวจสอบคุณภาพของงานได้ 3. ส่งเสริมให้นักศึกษาไปฝึกงานในสถาน

ตารางที่ 1 ต่อ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ทั้ง 5 ด้าน และรายละเอียดในเรื่องสำคัญ	แนวทางพัฒนานักศึกษา
ต่อ ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ ต่อ เรื่องที่ 3 การควบคุมการผลิต	ประกอบการในตำแหน่งหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กับงานการผลิต 4. ครู- อาจารย์ หาความรู้เพิ่มเติมหรือนำมา แนะนำนักศึกษาหรือเชิญวิทยากรพิเศษมา ให้ความรู้รวมทั้งการนำนักศึกษา ศึกษาดูงาน การควบคุม การผลิตในสถานประกอบการ 5. จัดห้องเรียน 3 รูปแบบคือพื้นฐาน พื้นฐาน บวก IT และแบบประยุกต์ (Advance) ต้อง เอื้อต่อการผลิตไว้ในสถานศึกษาเสมือนสร้าง โรงงานในโรงเรียน 6. เพิ่มโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกงาน เพื่อรู้ เพื่อซ่อม และเพื่อสร้าง ตามความ ถนัดและศักยภาพ
ด้านความรับผิดชอบ เรื่องที่ 1 มีความละเอียดรอบคอบในการ ทำงาน เรื่องที่ 2 ไม่ละทิ้งหน้าที่ เรื่องที่ 3 มีความตั้งใจทำงานในหน้าที่อย่าง ตรงไปตรงมา เรื่องที่ 4 ระมัดระวังอันตรายที่จะนำความ เสียหายแก่สถานศึกษา	1. ปลูกกระดุม ชี้นำ ปลูกใจ ส่งเสริมสนับสนุน ให้ความสะดวกแก่นักศึกษาในการจัด กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฝึกให้นักศึกษาได้ศึกษา ได้ทำงานด้วยตนเองฝึกให้รู้จักรับผิดชอบ หน้าที่ของตน 2. ครู- อาจารย์ ต้องให้คำแนะนำ สังเกตการณ์ และประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของ นักศึกษาอย่างใกล้ชิด การเสริมแรง ให้ รางวัลจะช่วยให้ นักศึกษาสนใจมากขึ้น 3. ในการเขียนโครงการจัดกิจกรรมใด ๆ ของ นักศึกษา จะต้องกำหนดเป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ในเรื่องของการพัฒนาคนให้มี ความรับผิดชอบต่ออย่างชัดเจนและเป็นธรรม

ตารางที่ 1 ต่อ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ทั้ง 5 ด้าน และรายละเอียดในเรื่องสำคัญ	แนวทางพัฒนานักศึกษา
ด้านความรับผิดชอบ เรื่องที่ 5 ติดตามและสนใจงานที่ได้รับมอบหมาย	สามารถประเมินได้ ซึ่งนักศึกษาจะเป็นผู้เขียนขึ้นมาเองจากการระดมสมอง
ด้านมนุษยสัมพันธ์ เรื่องที่ 1 ให้ความร่วมมือและเต็มใจทำงานกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เรื่องที่ 2 ยอมรับฟังคำแนะนำคำเตือนของผู้อื่นได้ เมื่องานบกพร่องและผิดพลาด เรื่องที่ 3 รู้จักปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม	เช่นเดียวกับแนวทางพัฒนานักศึกษาด้านความรับผิดชอบโดยเพิ่มเติม ดังนี้ 1. ฝึกให้นักศึกษารู้จักการทักทาย ปราศรัยโดยครู-อาจารย์จะต้องทำเป็นตัวอย่างในการทักทายก่อน 2. จัดให้มีกิจกรรมการฝึกพูด การพัฒนาบุคลิกภาพและจัดให้พูดหน้าเสาธงหรือการประกวด 3. ให้โอกาสแก่นักศึกษาในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะเหมือนในระบบ QCC 4. ฝึกให้นักศึกษาแสดงความเคารพนอบน้อม ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาดี 5. ให้นักศึกษามีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต้อนรับกล่าวรายงานต่อผู้ใหญ่หรือผู้มีเกียรติที่มาเยี่ยมสถานศึกษา 6. ให้นักศึกษาเสนอผลงานของตนต่อที่ประชุมหรือห้องเรียนบ่อยครั้ง 7. ฝึกให้ทำงานเป็นทีม เทคนิคการเป็นผู้นำ และการเป็นผู้ได้บังคับบัญชาที่ดี การผลักดันทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่ม จึ้นมาให้นักศึกษาเห็นความสำคัญและประโยชน์ของความผูกพันที่มีต่อกันระหว่างบุคคลและองค์การโดยครู-อาจารย์ควรได้
ความผูกพันหรือความมีใจ เรื่องที่ 1 มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร	

ตารางที่ 1 ต่อ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ทั้ง 5 ด้าน และรายละเอียดในเรื่องสำคัญ	แนวทางการพัฒนานักศึกษา
ต่อ ความผูกพันหรือความมีใจ เรื่องที่ 2 กระตือรือร้นที่จะให้ความร่วมมือและช่วยเหลืองาน เรื่องที่ 3 เสนอความคิดและเหตุผลที่เป็นประโยชน์ต่องาน	ดำเนินการดังต่อไปนี้ 1. ให้ความสนใจช่วยเหลือแนะนำนักศึกษาที่มีปัญหาด้วยความเต็มใจและทันการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครู-อาจารย์ที่ปรึกษา งานทะเบียน งานแนะแนว งานปกครอง อาจารย์พลศึกษา ซึ่งเป็นครู-อาจารย์และหน่วยงานที่นักศึกษาสนิทชิดชอบเป็นพิเศษ และต้องพบปะบ่อยครั้ง 2. จัดกิจกรรมที่จะแสดงให้เห็นถึงความผูกพันของบุคคลกับองค์การนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์ให้เกิดทั้ง 2 ฝ่าย โดยสนับสนุนให้มีการก่อตั้งสมาคมหรือชมรมศิษย์เก่าที่ สร้างชื่อเสียงให้สถานศึกษาศิษย์เก่ามอบทุนการศึกษา มอบเครื่องมือเครื่องจักรให้สถานศึกษา การช่วยเหลือศิษย์เก่าที่ต้องการเปลี่ยนงานหรือบุตรเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาเดิม 3. ให้ความสำคัญต่อศิษย์เก่า โดยเชิญศิษย์เก่ามาเป็นวิทยากรพิเศษ หรือกรรมการที่ปรึกษาสถานศึกษาหรือกรรมการร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาในบางโอกาส
ด้านความมีวินัยในตนเอง เรื่องที่ 1 ไม่ทุจริตต่อหน้าที่เพื่อหาประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น เรื่องที่ 2 ความตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง	1. กำหนดข้อตกลงต่าง ๆ ไว้ในกลุ่มนักศึกษา และสร้างความเข้าใจให้ตรงกันว่า ข้อตกลงเหล่านี้ไม่ใช่การบังคับจิตใจหรือเครื่องพันธนาการแต่เป็นแบบฝึกหัดที่จะฝึกให้เป็นคนที่สถานประกอบการหรือสังคมที่พัฒนา

ตารางที่ 1 ต่อ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ทั้ง 5 ด้าน และรายละเอียดในเรื่องสำคัญ	แนวทางพัฒนานักศึกษา
ต่อ ด้านความมีวินัยในตนเอง เรื่องที่ 3 ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและคำสั่งอย่างเคร่งครัด เรื่องที่ 4 มีมานะบากบั่น เรื่องที่ 5 แต่งกายถูกต้องตามระเบียบ	แล้วขอรับ หากไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงด้วยเจตนาหรือไม่เจตนาที่ตามสถานศึกษามีบทลงโทษซึ่งการลงโทษนั้นเพื่อให้ได้คิดยับยั้งชั่งใจ เป็นการให้ออกาสในการปรับปรุงตนเอง แต่ในกรณีที่นักศึกษา ก่อปัญหาที่รุนแรงมาก จำเป็นจะต้องได้รับโทษสูงสุด คือ ให้ออกไปจากสถานศึกษา หรือเปลี่ยนไปศึกษาที่แห่งใหม่ การลงโทษนักศึกษานั้น จะต้องประกาศให้นักศึกษาทราบทั่วกันอันเป็นวิธีการที่จะปรามมิให้บุคคลอื่นก่อเหตุขึ้นอีก แต่โดยปกติจะไม่ระบุชื่อ 2. มีการจัดทำสถิติผู้มีปัญหาเพื่อเปรียบเทียบว่าผู้กระทำผิดลดลงมากเท่าไร และจะให้เห็นผลของความก้าวหน้าในการพัฒนานักศึกษา 3. ยกย่อง ส่งเสริม คนดีให้ปรากฏชัดเจนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดไว้ 4. ชี้นำให้เห็นโทษของการแต่งกายที่ไม่ถูกต้อง มีผลต่อความปลอดภัยในการทำงาน 5. ให้วิทยากรพิเศษจากสถานประกอบการมาให้ความรู้ในเรื่องของผลประโยชน์และคุณค่าของควมมีวินัยในตนเอง 6. สอดแทรกในบทเรียนวิชาต่าง ๆ ให้นักศึกษาได้ทราบถึงผลร้ายของคนที่ไม่สุจริตต่อหน้าที่และในทำนองเดียวกันให้ทราบถึงผลดีของผู้ที่มีความสุจริตจะได้รับการยกย่องจาก

ตารางที่ 1 ต่อ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา ทั้ง 5 ด้าน และรายละเอียดในเรื่องสำคัญ	แนวทางพัฒนานักศึกษา
ต่อ ด้านความมีวินัยในตนเอง	ตั้งคมเป็นค้ำ ซึ่งอาจนำข้อมูลข่าวสารมาจาก หนังสือพิมพ์ ข่าว วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ

แนวทาง และวิธีการ ส่งเสริมการมีงานทำของนักเรียน นักศึกษามีดังนี้

1. ถือว่านักศึกษา คือ ผลผลิตของวิทยาลัย การวัดคุณภาพของนักศึกษาจะต้องทำควบคู่กันไปด้วย ดังนี้

1.1 วัดตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม ทั้งด้านทักษะ ความรู้ และคุณธรรม ความดี

1.2 วัดจากการมีงานทำ ตรงสายงาน รายได้ดี มีความก้าวหน้า และสามารถศึกษาต่อได้ตาม สภาพ

2. เมื่อเชื่อว่านักเรียน/นักศึกษา คือผลผลิตของวิทยาลัย วิทยาลัยจึงต้อง

2.1 โฆษณาขายผลิตผลนั้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จัดทำข้อมูลนักศึกษาเพื่อตลาดแรงงาน

2.2 ทำให้ผลิตผลนั้นมีคุณภาพดีสมคำโฆษณา โดยติดตามวัดและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอตามข้อ 1.

3. ในการโฆษณาขายผลิตผล (นักศึกษา) กระทำโดย

3.1 รวบรวมแหล่งหรือตลาดที่จะขาย โดยประสานงานกับองค์กรที่ทำหน้าที่เรื่องนี้ด้วย

3.2 ให้แหล่งขายหรือตลาดได้รู้จักวิทยาลัย ฯ โดย

3.2.1 ส่งเอกสารแนะนำ

3.2.2 เชิญมาเยี่ยมวิทยาลัยให้เห็นชัดถึงแนวทาง กระบวนการ และผลจากการ

ให้การศึกษาอบรม

3.2.3 ไปเยี่ยมสถานประกอบการที่จะเป็นแหล่งงาน หรือเป็นที่ฝึกปฏิบัติงาน

3.2.4 เป็นสมาชิกสมาคม หรือองค์กรที่จะเป็นแหล่งงาน หรือแหล่งฝึกงาน

3.2.5 ร่วมในกิจกรรมของสมาคม หรือองค์กรตามข้อ 3.2.4

3.2.6 ให้องค์กรตามข้อ 3.2.4 มีส่วนร่วมในกิจกรรมของวิทยาลัย

3.2.7 จัดกิจกรรมร่วมกันกับองค์กรตามข้อ 3.2.4 โดยวางแผนดำเนินการและประเมินผลร่วมกัน

3.2.8 ให้บริการในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิชาการแก่องค์กรหรือสถานประกอบการ ตามข้อ 3.2.3 หรือ 3.2.4

3.3 ใช้สื่อต่าง ๆ ช่วยในการโฆษณา

4. จัดระบบการขายการผลิต (นักศึกษา) โดย

4.1 มีสำนักงาน อุปกรณ์ และบุคลากรที่จำเป็น

4.2 กำหนดวิธีการ แนวทาง และขั้นตอนของการขายให้ชัดเจน

4.3 ติดตามผลทั้งจากนักศึกษา และผู้ใช้นักศึกษา

5. ตระหนักว่าการทำให้นักศึกษา มีคุณภาพ และมองเห็นคุณภาพนั้นได้ ทั้งจากตัวนักศึกษา จากสภาพทั่วไปของวิทยาลัย ฯ ซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาจากอุปกรณ์การสอน และฝึกอบรม จากกิจกรรมการเรียนการสอน และการใช้ชีวิตของนักศึกษาในวิทยาลัย รวมทั้งผลผลิตจากการฝึกปฏิบัติ จะเป็นการเสริมแรงและเพิ่มน้ำหนักในการโฆษณา เพื่อการมีงานทำของนักเรียนเป็นอย่างมาก

6. การเตรียมและส่งเสริมให้นักศึกษา ประกอบอาชีพอิสระเป็นสิ่งสำคัญ โดยใช้แนวทางเสริมสร้างประสบการณ์การจัดการเรียนให้แก่นักศึกษาที่วิทยาลัย ฯ กำหนดขึ้นควบคู่กับการฝึกปฏิบัติ

7. ทำโครงการและแผนปฏิบัติการเรื่องดังกล่าวข้างต้นให้ชัดเจน ให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายในวิทยาลัย ฯ มีความเข้าใจที่ตรงกัน มีการติดตามผล และเร่งรัดให้มีการปฏิบัติตามโครงการ และแผนปฏิบัติการนั้นอย่างต่อเนื่องจริงจัง

8. ปัจจุบันนี้ผู้ที่มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร รู้จักใช้คอมพิวเตอร์ มีจิตใจเป็นนักธุรกิจและบริการ รวมทั้งรู้จักวิเคราะห์วิจัยพื้นฐานจะมีโอกาสมีงานทำและก้าวหน้ากว่าผู้อื่น

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยเมื่อปีงบประมาณ 2548 ผู้วิจัย ได้รับแต่งตั้งจากวิทยาลัยสารพัดช่างชลบุรี ให้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์บริการซ่อมสร้างเพื่อชุมชน(FIX IT CENTER) มีหน้าที่นำนักเรียนนักศึกษาออกบริการซ่อมสร้าง เครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำมาหากิน รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกในการยังชีพ ในการนี้นักเรียนนักศึกษามีรายได้จากเงินของโครงการ ผลจากการปฏิบัติทำให้ประชาชน และสังคมพอใจและชื่นชมนักเรียนนักศึกษา และนักเรียนนักศึกษาที่พอใจที่ได้นำความรู้ไปช่วยเหลือสังคม ทำให้มีเกียรติ มีชื่อเสียง และคาดหวังว่าจะได้นำความรู้และทักษะวิชาชีพไปช่วยเหลือสังคมอีกครั้งต่อไป

จากหลักการ ประสบการณ์ของผู้วิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า เหตุผลความคาดหวังในการนำความรู้ไปช่วยเหลือสังคมเป็นเหตุผลที่สะท้อนให้เห็นความต้องการของสภาพสังคมผู้เรียน จุดประสงค์หลักคือต้องการนำความรู้ด้านวิชาชีพไปพัฒนาอาชีพให้กับชุมชนและสังคมที่ตนอาศัยอยู่ เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้ประชาชน คนยากจน ชุมชนและสังคมสามารถประกอบอาชีพที่มั่นคงในอนาคต และเป็นการสร้างรายได้ สร้างชื่อเสียงให้กับตนเองด้วย

กำหนดความคาดหวังของนักเรียนนักศึกษา

วิศิษฐ์ จงประเสริฐ (2536, หน้า 32) ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องความคาดหวังทางด้านการศึกษาและอาชีพของนักศึกษาไว้ว่า การศึกษาเป็นสิ่งหนึ่งในจำนวนสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ที่ได้รับ การยอมรับในบรรดากลุ่มชนทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นคนดี ไพโร คนรวย คนจน ตลอดจนกลุ่มชนที่ ประสบความล้มเหลว และความสำเร็จจากระบบการศึกษาเองว่าเป็น “ของดี” “สิ่งที่พึงประสงค์” ปรากฏการณ์เช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นและความศรัทธาในบทบาทและพลังของ การศึกษาที่จะบันดาลให้เกิดสิ่งที่ยังความพอใจให้แก่ผู้ที่มีโอกาสเป็นเจ้าของ จากผลงานการวิจัยทั้ง ในประเทศและต่างประเทศได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าในระดับปัจเจกบุคคล การศึกษาสามารถ เลื่อนขั้นทางสังคม การขยายฐานะทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกทางการเมือง ด้วย เหตุนี้การศึกษาจึงมีความจำเป็นที่บุคคลจำเป็นต้องแสวงหาความรู้ใส่ตนเมื่อมีโอกาส การศึกษา สามารถคลอบคลุมให้บุคคลประสบผลสำเร็จตามที่ปรารถนา

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าความคาดหวังของนักเรียนน่าจะสัมพันธ์กับ ความพึงพอใจในการเรียน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดศึกษาความคาดหวังของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออก ไว้ 5 ด้านดังนี้

1. ด้านหลักสูตร
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านสื่อการเรียนการสอนและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา
4. ด้านการวัดผลประเมินผล
5. ด้านแหล่งเรียนรู้

ด้านหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร มีหน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการให้ความหมายของ หลักสูตรไว้ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2522) ให้ความหมายว่า หลักสูตร คือ ข้อกำหนด แผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษา

แห่งชาติ

กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ให้ความหมายว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนการสอนที่จัดประสบการณ์ไว้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 91) การสร้าง การพัฒนา และการวิเคราะห์ หลักสูตร ย่อมขึ้นอยู่กับความหมายของหลักสูตร ตั้งแต่ความหมายที่กว้างคือครอบคลุมในสถานศึกษาไปจนถึงความหมายที่เจาะเฉพาะวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันไว้ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 14) กล่าวว่า หลักสูตร คือ โครงการหรือแผนหรือข้อกำหนดอันประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง กิจกรรม และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมเอากัตบุคคลไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเองมีชีวิตอยู่ในโรงเรียนสังคมและโลกอย่างมีความสุข

ทาบา (Taba, 1997, p. 18) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนและครูผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้

ฟินิกซ์ (Phenix, 1997, p. 11) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง การสร้างความรู้และประสบการณ์ให้พัฒนาอย่างเป็นระบบภายในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ของตนเอง

เมธี บิณรนันทน์ (2540, หน้า 13) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ผลรวมของงานการศึกษาที่ได้วางแผน และจัดขึ้นไว้อย่างมีระบบ เพื่อช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ขึ้นในระหว่างผู้เรียนกับกระบวนการสอน เพื่อเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้ เพราะแกนกลางของหลักสูตรนั้นอยู่ที่การเรียนรู้ และการเรียนรู้นั้นจำเป็นจะต้องประกอบด้วยเนื้อหาวิชาและกระบวนการต่าง ๆ ร่วมกัน

รัตนะ บัวสนธิ์ (2539, หน้า 15) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ใดทั้งปวงก็ตามที่จัดไว้ให้สำหรับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ไปตามที่พึงประสงค์

เสริมศรี ไชยสร (2536 หน้า 11) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียนในความรับผิดชอบของสถาบันหนึ่ง

ธำรง บัวศรี (2532, หน้า 6) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

สัจจ อุทรานันท์ (2532, หน้า 8) กล่าวว่า คำนิยามของหลักสูตร ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันแต่นักปราชญ์ทางหลักสูตรได้ยอมรับคำนิยามของหลักสูตรในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

1. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหาสาระที่จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนดีแล้ว

2. หลักสูตรประกอบด้วย ประสบการณ์ทางการเรียนซึ่งได้วางแผนไว้เป็นการล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ

3. หลักสูตรเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ของการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน

4. หลักสูตรประกอบด้วย ประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งเขาได้ทำให้รับรู้และตอบสนองต่อการแนะแนวของโรงเรียน

สุมิตร คุณากร (2530, หน้า 130-132) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง วิธีการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิก ซึ่งสามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคม

รัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2528, หน้า 16) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมหรือประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน

เสนีย์ พัทธกษัรรรณพ (2528, หน้า 15-16) กล่าวว่า หลักสูตร คือ ข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อเป็นแนวทางการสอนของครูในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

สันต์ ธรรมบำรุง (2527, หน้า 137) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 แนวทางคือ

1. หลักสูตร คือ หลักสูตร (Curriculum as a Curriculum)
2. หลักสูตร เป็นเนื้อหาวิชาที่จะต้องเรียน (Curriculum as a Field of Study)
3. หลักสูตร เป็นระบบ (Curriculum as a System) ระเบียบกระบวนการโครงสร้างส่งวัตถุประสงค์เข้าไปสู่กระบวนการแล้วจึงได้เป็นผลผลิตที่สมควร

พนัส หันนาคินทร์ (2521, หน้า 124) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่นักเรียนพึงจะได้รับภายใต้การกระทำของครูหรือโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังที่จะให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ แก่นักเรียนคือ ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกายอารมณ์และสังคม

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521, หน้า 99) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่แก่นักเรียน เพื่อให้แก่นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่โรงเรียนปรารถนา

ประชุม โฉมฉาย (Prachum Chomchai, 1974, p. 2) หลักสูตร คือประสบการณ์หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ด้านการศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทั้งภายในและภายนอกสังคมที่บรรลุปเป้าหมายที่วางไว้

กู๊ด (Good, 1973 p. 7) ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชาที่ได้จัดไว้อย่างเป็นระบบ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเมื่อจบชั้นเรียนหรือรับประกาศนียบัตรให้หมวดวิชาสำคัญ
2. หลักสูตร คือ แผนภาพของเนื้อหา หรือสิ่งเฉพาะที่ต้องสอนชั่วโมงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้จนจบชั้น หรือได้รับประกาศนียบัตรเพื่อจะสามารถเข้าเรียนต่อในทางอาชีพต่อไป
3. หลักสูตร คือ กลุ่มของรายวิชาและประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนได้เรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา

กัญญา สาร (2516, หน้า 125) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรคือ โครงการการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเตรียมนักเรียนเยาวชนของชาติ ให้เป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคม

จากความหมายที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรคือ หลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้ หลักการเป็นระบบในการจัดการศึกษาโดยมีปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (Output) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสำเร็จทางการศึกษาเป็นต้น เป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ เป็นการเรียบเรียงประสบการณ์อย่างเป็นขั้นเป็นตอนจัดให้ผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนด

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี นักการศึกษาได้กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรที่ดีว่าควรมีลักษณะ ดังนี้

ไพฑูรย์ สินดารัตน์ (2530, หน้า 43-54) กล่าวว่า ลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะต้องสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและประชากร ตลอดจนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สันต์ ธรรมบำรุง (2527, หน้า 10 อ้างถึงใน พระจุพร สิทธิสุนทร, 2543, หน้า 22) ได้กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะ

1. มีความคล่องตัวพอสมควรและสามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ให้เหมาะสมกับสภาพต่าง ๆ เป็นอย่างดี
2. เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การศึกษามุ่งตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
3. บุคคลหลายฝ่าย เช่น ผู้ปกครอง ประชาชน นักวิชาการ นักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและมีส่วนร่วมในการรับรู้หลักสูตร

4. การวางแผนหลักสูตรที่ดีจะต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง
5. การดำเนินการวางแผนหลักสูตร ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เชื่อถือได้
6. ในการพัฒนาหลักสูตร ควรคำนึงถึงความสำคัญต่าง ๆ เช่น รากฐานทาง

ปรัชญา จิตวิทยา และสังคม

7. หลักสูตรควรเป็นแนวกว้าง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจความสนใจ
ความถนัด และความสามารถเป็นรายบุคคล

8. หลักสูตรในระดับต่าง ๆ ควรมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน
9. การประเมินหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นต้องทำเป็นระยะ ผลการประเมินจะต้อง
นำมาปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาหลักสูตร

สังค อุทรานันท์ (2532, หน้า 211-212) ได้กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีจะต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรควรตั้งอยู่บนพื้นฐานทางการศึกษาอย่างถูกต้อง
ได้แก่ ปรัชญาจิตวิทยา สังคมวิทยาและธรรมชาติของความรู้และต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความ
จริงและสามารถนำไปปฏิบัติได้

2. สอดคล้องกับความต้องการของสังคม สามารถสนองความต้องการของสังคมและ
ประเทศชาติ

3. สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

4. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ดีจะต้องมุ่งเสริมสร้างค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี

และวัฒนธรรม

5. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ดี จะต้องมุ่งเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียนให้มี
ความเจริญงอกงามทางสติปัญญามีทักษะในอาชีพ มีคุณธรรม มีวินัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง
จากความเห็นของนักการศึกษาดังกล่าว จึงสรุปได้ว่าหลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะมี
จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้ สอดคล้องกับความต้องการของสังคม
ประเทศชาติและมีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพสังคม วัฒนธรรม
เศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และส่งเสริมให้ผู้เรียน
สามารถพัฒนาตนเองได้ต่อไป

หลักสูตรอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549, 16 สิงหาคม) โดยนายจาตุรนต์ ฉาย
แสง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเรื่อง กรอบมาตรฐานหลักสูตร
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2549 เพื่อประโยชน์ในการรักษามาตรฐาน
วิชาการและวิชาชีพ และเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์ การรับรองวิทยฐานะและมาตรฐานการศึกษา
เพื่อให้การบริหารงานด้านวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา

๘ มาตรา 12 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการประชุมครั้งที่ 2/2549 เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549 จึงอนุมัติกรอบมาตรฐานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ดังต่อไปนี้

1. ให้ใช้กรอบมาตรฐานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการฉบับนี้ สำหรับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ทุกประเภทวิชา โดยกำหนดสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพในแต่ละระดับ และเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพในแต่ละสาขาวิชา

2. กรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ กำหนดให้มีสมรรถนะที่ได้จากมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะในสาขาอาชีพระดับฝีมือ ตรงตามความต้องการของสาขาอาชีพ สถานประกอบการ ชุมชน มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา วางแผนดำเนินการ ตรวจสอบและบูรณาการความรู้อย่างเป็นระบบ ในระดับผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และกิริยาที่เหมาะสมในการทำงาน โดยกำหนดสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.1 ระดับชั้น ปวช.ปีที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานในขอบเขตของงานที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำและคาดการณ์ได้ โดยใช้ทักษะพื้นฐานและหรือทักษะเฉพาะ รวมถึงทักษะที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมในคณะทำงาน

2.2 ระดับชั้น ปวช. ปีที่ 2 มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานในขอบเขตของงานที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำและมีความพร้อมในการปฏิบัติงานในขอบเขตงานหลากหลายและบริบทต่าง ๆ รวมทั้งสามารถรับผิดชอบงานด้วยตนเองและหรือการมีส่วนร่วมในคณะทำงาน

2.3 ระดับชั้น ปวช. ปีที่ 3 มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการและวิธีดำเนินการ สามารถปฏิบัติงานโดยใช้ทักษะในขอบเขตสำคัญและบริบทต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำสามารถประยุกต์ทักษะและความรู้ไปสู่บริบทใหม่ ๆ สามารถให้คำแนะนำและแก้ปัญหาเฉพาะด้านอาจต้องรับผิดชอบต่อผู้อื่น รวมทั้งมีส่วนร่วมและหรือมีการประสานงานกลุ่มหรือหมู่คณะ

3. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ปรัชญาการอาชีวศึกษา และมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะของ

สาขาวิชานั้นๆ ในการจัดการจัดการศึกษาทั้งในระบบและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผลิตผู้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในระดับฝีมือ มีสมรรถนะที่สามารถปฏิบัติงานอาชีพได้จริง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม และกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน สอดคล้องกับความต้องการของเศรษฐกิจและสังคม สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข และพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ

4. ระบบการจัดการศึกษา เป็นการ จัดศึกษาแบบเปิดหรือยืดหยุ่น สามารถเทียบโอนหน่วยสมรรถนะเข้าสู่ระบบหน่วยกิตตามโครงสร้างหลักสูตร โดยกำหนดให้หนึ่งภาคการศึกษาปกติหรือเทียบเท่า มีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 18 สัปดาห์

5. การคิดหน่วยกิต

5.1 รายวิชาทฤษฎีที่ใช้เวลาบรรยายหรืออภิปราย ไม่น้อยกว่า 18 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

5.2 รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการทดลองหรือฝึกปฏิบัติการ ไม่น้อยกว่า 36 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

5.3 รายวิชาปฏิบัติที่ใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติในโรงงานหรือภาคสนาม ไม่น้อยกว่า 54 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

5.4 การฝึกงาน/ฝึกอาชีพในสถานประกอบการหรือแหล่งวิทยาการ ไม่น้อยกว่า 54 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

5.5 การทำโครงการตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่น้อยกว่า 54 ชั่วโมง เท่ากับ 1 หน่วยกิต

6. จำนวนหน่วยกิตรวม มีจำนวนหน่วยกิตรวมระหว่าง 100 - 120 หน่วยกิต

7. โครงสร้างหลักสูตร

7.1 หมวดวิชาพื้นฐานประยุกต์ ประกอบด้วยสมรรถนะทั่วไปเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และสมรรถนะหลักเพื่อเป็นพื้นฐานที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ ในด้านการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การปรับปรุงการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่นการแก้ปัญหาพื้นฐาน การวิจัยเบื้องต้น การประยุกต์ใช้ตัวเลขและการจัดการธุรกิจเบื้องต้น โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่นและสังคม ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมสามารถบูรณาการความรู้ได้อย่างเป็นระบบและนำไปใช้ในชีวิตและการประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

7.2 หมวดวิชาชีพ ประกอบด้วยสมรรถนะวิชาชีพเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ วางแผน จัดการและประเมินผล โดยบูรณาการสู่การปฏิบัติงานจริง รวมทั้ง

ประยุกต์สู่อาชีพรวมไม่น้อยกว่า 64 หน่วยกิต ดังนี้

7.2.1 วิชาชีพสาขาวิชา ประกอบด้วยสมรรถนะวิชาชีพแกนที่เป็นสมรรถนะร่วมของทุกสาขางานในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 21 หน่วยกิต

7.2.2 วิชาชีพสาขางาน ประกอบด้วยสมรรถนะวิชาชีพที่เป็นสมรรถนะเฉพาะของสาขางานนั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 35 หน่วยกิต

7.2.3 ฝึกงาน ประกอบด้วยสมรรถนะวิชาชีพที่เกิดจากการฝึกทักษะเพิ่มพูนประสบการณ์งานอาชีพในสถานประกอบการ แหล่งวิทยาการต่าง ๆ จำนวน 4 หน่วยกิต

7.2.4 โครงการ ประกอบด้วยสมรรถนะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหาการปรับปรุงการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของตนเองโดยใช้ลักษณะของการวิจัยเบื้องต้น เพื่อบูรณาการ สู่การปฏิบัติงานจริงและประยุกต์สู่อาชีพในสาขาวิชาชีพนั้น ๆ จำนวน 4 หน่วยกิต

7.3 หมวดวิชาเลือกเสรี ประกอบด้วยสมรรถนะซึ่งสนับสนุนวิชาชีพและหรือ การศึกษาต่อ สามารถเลือกเรียนจากหลักสูตรประเภทวิชาใด ๆ รวมไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

7.4 กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นส่วนที่ส่งเสริมพัฒนาทักษะวิชาการ ทักษะประสบการณ์และทักษะชีวิต ผู้เรียนทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมงทุกภาคเรียน ยกเว้นภาคเรียนที่มีการฝึกงาน กิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้ไม่นับเป็นหน่วยกิต

8. เงื่อนไขการจัดการเรียนรู้

8.1 สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนตามความถนัด ความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้สามารถผลิตผู้เรียนได้ใน 3 ลักษณะ คือ เป็นผู้ปฏิบัติการที่มีความชำนาญเป็นผู้ปฏิบัติการที่มีความชำนาญสามารถแก้ปัญหาได้ และเป็นผู้ปฏิบัติการที่มีความชำนาญสามารถแก้ปัญหาและประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ โดยใช้กระบวนการวิจัยอย่างง่าย ทั้งนี้ ผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีสมรรถนะตรงตามคุณวุฒิวิชาชีพที่กำหนด

8.2 สถานศึกษาควรจัดความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ และบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแต่ละลักษณะของการผลิตผู้เรียน

8.3 สถานศึกษาควรจัดอัตราส่วนของเวลาการเรียนรู้ภาคทฤษฎีต่อภาคปฏิบัติในหมวดวิชาชีพ ประมาณ 20 ต่อ 80

8.4 สถานศึกษาสามารถพัฒนาวิชาสาขางานได้ตามความต้องการของท้องถิ่น

8.5 สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนได้ทั้งแบบปกติ ทวิภาคี สะสมหน่วยกิตและเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ โดยกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะทั้งด้านสมรรถนะทั่วไป สมรรถนะหลัก สมรรถนะวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่